

VÄLIS- EESTI

Brasilia Eesti konsuli Rud. Ise vastuvõtt (vaata lhk. 19)

ALMANAK № 4. 1934

A-s. Vennad Kimberg

traadi- ja naelavabrik

Tel. 448-17

Ladu Nunne tn. 16.

Tel. 448-17

Latinaelad,

papi-, pleki-, haak-, vormi-, saapanaelad,
kõiksugu erinaelad ja rattaneed.

Traati haljast,

põletatud, tsingitud, vasetatud, okastraati
ja **vedrutraati.**

Piiritusepuhastamise
vabrikute o-ü.

Sikööri- ja Napsivabrik

Tallinna Viinavabrik

(Rosen ja Ko)

ühes

Parfümeeria osakonnaga

Tallinn, Merepuiestee 15
Kõnetraat 304-26

Telegr. aadr.: «SPRITFABRIK»

**Napsid, Liköörid, Konjakid ja
Parfümeeria-Kosmetika.**

Spirit Refineries Co

The

Reval Distillery

(Rosen & Co)

with

**Perfumery and Cosmetic
Department**

Tallinn, Estonia,
15 Merepuiestee

Telegraphic Address:
SPRITFABRIK-TALLINN

**Vodka, Liqueurs, Brandies and
Perfumes-Cosmetics.**

VÄLIS-EESTI

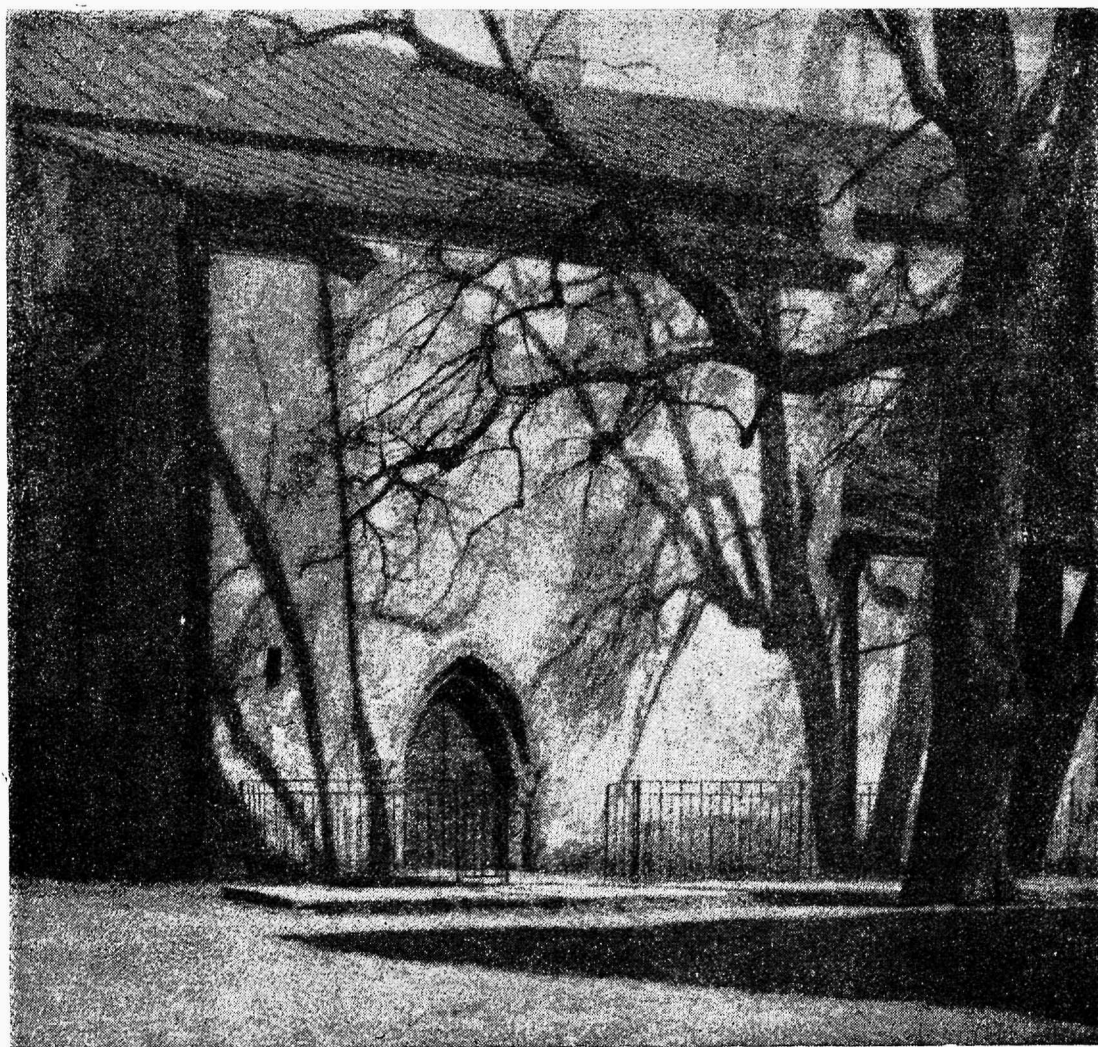
ALMANAK

1934. A.

IV

6. AASTAKAIK

Foto Harry A. Malm.

Piiskopi kirik Tallinnas, Toompeal,
kus toimub septembri kuul uue Eesti lutheriusu piiskopi B. Rahamäe õnnistamine.

EESTI NIMI.

Eestlaste ükskõiksus Eesti tutvustamise vastu välismail. — Kirjutisi Eesti üle P.-Ameerika ajakirjanduses. — Katseid eesti kirjanduse tutvustamiseks. — Eesti antoloogia kirjastamise küsimus inglise keeles.

ANDRES PRANSPILL.

Eesti nime võib võõrsil tutvustada kas suusõnaliselt või kirjalikult, kasutades aja-lehti ja ajakirju. Niipalju kui asi puutub suusõnaliste teadete levitamisse, eriti Ameerikas ja New Yorgis, siis olgu tähendatud, et selle ulatus on koguni väike, kui neid teateid edasi kantakse üksiku isiku poolt. Mõju on märksa suurem, kui kõik võõrsil elavad eestlased kaasa aitavad. Arvan, see oleks nende kohus igal ajal ja igal juhtumil. Kuid kahjuks peab tunnistama, et eestlased ses suhtes on sageli vägagi ükskõiksed. Loomulikult ei aita siis üksiku isiku püüded midagi, kui suguvennad teda koguni ei toeta.

Toon selle kohta väikese näite. Aastat kümme tagasi kirjutasin Ameerikas palju loetud ja väga soliidsele kuukirjale „Current History Magazine“ artikli Eesti üle. Mõne päeva pärast sain toimetajatalt kirja, milles teatati mulle, et nimetatud kuukirja toimetusel olevat kombeks saata ringkirju isikutele, keda artiklite autorid neile soovivad, et juhtida nende isikute tähelepanu artiklile, mis võiks ja peaks neid huvitama. Paluti ka minult isikute aadresse, keda artikkel Eesti üle võiks huvitada. Saatsin toimetusele 250 eestlase aadressid, keda arvasin asja huvitavat. Kuid selgus, et neist 250-est eestlasest ei olnud ükski omale nimetatud kuukirja tellinud! Kuukirja hind, 3 dollarit aastas, ei olnud ju kuigi suur, kuid inimestel lihtsalt puudus huvi. Ja tagajärg oli, et minult enam kaastööd vastu ei võetud. Põhjuseina toodi ette, et see maailmajagu lugejaid ei huvita. Nüüd alles, pärast kümne aasta möödumist ilmub nimetatud ajakirjas jälle mõni lühike teade Eestist.

Üldse on Ameerikas vähe ajakirju, mis Eestit lasevad kõne alla tulla. Juttu teha Eestist saab süstemaatilise informatsiooni teel ainult erilistes ajakirjades, akadeemilistes väljaannetes. Ühendriikide valituse poolt väljaantav töödepartemangu ametlik kuukiri „Monthly Labor Review“ toob vahetevahel teateid ka Eesti tööoludest. Kirjutasin korra sellele kuukirjale artikli Eesti maaseadusest, kuid pärast pidi kaastööst loobuma, kuna kirjutamiseks

oli vaja väga palju statistilist materjali ja igasuguseid ametlikke aruandeid, mida mul raske oli saada.

Mis puutub akadeemilistesse ajakirjadesse, siis pean tähendama, et siin on Eesti üle teadete levitamiseks kaunis head välja-vaated. Kuid raskusi teeb asjaolu, et töö peab tehtama piinliku hoolega ja nõuab palju vaeva ja ka kulu (näiteks, materjalide hankimine artikli tarvis), ent harilikult see tasu ei tööta.

Läinud suvel algasin kirjavahetust Oklahoma ülikooli poolt väljaantava ajakirja „Books Abroad“ toimetajaga, kas see ei sooviks teateid tuua eesti kirjanikkude ja ilmuvate eesti raamatute üle. Nimelt on see kuukiri pühendatud võõras keeles ilmuvatele raamatutele. Ta ilmub neli korda aastas. Iga number sisaldab lühikesi arvustusi saksa-, prantsuse-, itaalia- ja hispaania-keelse kirjanduse üle ja peale selle antakse ruumi vähemate rahvaste kirjandusele.

Asi edenes. Läinud aasta oktoobrikuu number tõi minu artikli uuema eesti kirjanduse üle ja peale selle eriosas nelja eesti raamatu arvustuse. Toimetaja lubas igas numbris ära tuua kuue eesti raamatu arvustused. Sellega oli siis tee avatud süstemaatilisele informatsioonile. Kirjutasin Eestisse mõnesse mõjuvasse kohta ja soovitasin nimetatud ajakirja tellida. Kuidas mu kirjadele reageeriti, ei tea. Kuid järgmine number, mis ilmus käesoleva aasta jaanuarikuul, ei sisaldanud ühtegi eesti raamatu arvustust, kuna ometi minul oli sellekohane kaastöö sisse saadetud. Võib olla, ei jatkunud ruumi mu kaastöö jaoks, võib-olla, mõjus kaasa tellimiste mittesaamine. Nagu tean, toetavad teisel avalikud asutused ja riiklikud ettevõtted seda ajakirja tellimistega.

Siin kohal ei saa mainimata jätta, et väikese artikli kirjutamine ameerika ajakirjadele nõuab palju tööd ja aega. Ameerika toimetajal ei ole kombeks kirjatööd ümber töötada. Ta võtab selle vastu ja tarvitab niisugusel kujul, nagu ta on saadetud, või jätab selle hoopis tarvitamata. Järelikult peab enne kirjutamisele asumist endistest numbritest järele vaatama, millest on va-

rem kirjutatud, et leida, mida kirjutada võib ja kuidas, et artikkel oleks kooskõlas endiste kirjutistega. Kuna aga ajakirju on väga palju, siis on arusaadav, et tuleb hulga tööd ära teha, enne kui kirjutamisele võib asuda, ja et artikli kirjutamine iseenesest on õige väike osa sellest tööst, mida ta enesega kaasa toob.

Selleks, et arvustusi kirjutada, on tarvis raamat muretseada ja see läbi lugeda. Kuid raamatud on kallid. „Books Abroad“ kaastöö eest ei tasu, kuna ta ei ole äriline ettevõte. Põõrasin mitme eesti kirjastusäri poole palvega, mulle arvustamiseks raamatuid saata. Ainult Eesti Kirjanduse Selts oli valmis mu palvet täitma, teised kirjastajad jätsid mu kirjad vastamata ja tähelepanemata.

Kirjadele vastatakse Eestist üldse viisalt. Tihti on tarvilik informatsiooni, kas majanduslikkudes või muudes küsimustes. Kahjuks pean tunnistama, et siin tihti kõige paremad plaanid nurjuvad, sest et iga mees kirjale ei vasta.

Siin ja seal teevad ameerika ajalehed vahetevahel Eestist juttu, mõnesuguste erakordsete uudiste puhul. Süstemaatiline teadete edasiandmine puudub. New York Times'i järele võib neid teateid Eestis üle hästi jälgida, kuna nimetatud ajaleht iga kuu täielise sisu registri välja annab, milles kõik ilmunud teated ja nimed registreeritud. Selle järele leidub Eestisse puutuvaid teateid „Times'i“ veergudel kord üle kahe kuu, arvestades ka kõige lühemate sõnumitega, kus Eesti nimest juttu on. Harilikult tuleb Eesti nimi ette siis, kui Washingtonis midagi juhtub, kui valitsusel on uus korraldus või läbirääkimine käsil, või kui mõni kunstnik Eestist siia jõuab. Peale nende teadete annab ka Vabariigi aastapäev mõnele ajalehele põhjust Eestist midagi kirjutada.

Eesti on poliitiliselt tunnustatud ja teiste riikide hulka vastu võetud, kuid kultuuriline Eesti, Eesti oma algupärase kirjanduse ja kunstiga, on Ameerikas veel tunnustamata ja ootab sellekohast korraldust. Kuidas seda teha? Kõige paremaks abinõuks oleks välja anda hea loetav raamat, mille tiraaž ulatuks vähemalt sajatuhandeni. Kuid see nõuab palju vaeva ja suuri jõupingutusi.

Ei ole kahtlust, et eesti kirjanduses leidub küllalt niisuguseid palasid, mis ameerika publikule oleksid huvitavad, ja mida ta heal meelel loeks. On tarvis ainult sarnaseid palasid välja otsida ja soodsal kujul ette tuua ja nende hulgas levitada, keda see asi huvitama peaks.

Mul on kauemat aega teksil eesti antoloogia inglise keeles, mida tahtsin trüki anda varsti pärast üheksandat laulupidu. Kuid mõnesugustel põhjustel pidi asi viibima. Läänud aastal trükkisin isegi juba eelkuulutused ära ja hakkasin eeltellimisi vas-

tu võtma; korjasingi neid tükki paarsada. Sellest hoolimata ei taha töö hästi edeneda. Pearaskus seisab kohaliku eesti seltskonna ükskõiksuses. Ei ole küllalt kaastöötamist. New Yorgi eestlased omas enamikus vaatavad sarnasele asjale kui eravõttele, ja siinseid seltsitegelased on asja vastu külmaks jäänud.

Suured kirjastusärid ei taha niisuguse raamatu kirjastamisega tegemist teha. Neil on eelarvamine, et sarnast raamatut keegi ei hakka lugema, et lugejaid võiks leida ainult nende hulgast, kellel on tutvus Eestiga. Käisin hiljuti Scribneri kirjastusäris trüki asjus järele pärimas. Seal ütles kirjastaja:

„Aga kus on Eesti? See on ju Venemaal, eks ole?“

„Ei ole,“ vastasin mina, „Eesti on iseseisev vabariik.“

„Kuid eesti kirjandus, see kuulub slaavi kirjanduse alla?“

„Ei kuulu,“ seletasin, „Eestil on täiesti oma iseseisev kirjandus, väga rikkalik rahvaluule ja eesti keelele ei ole midagi ühist vene ega teiste slaavi keeltega.“

„Meie peame eesti kirjandust siiski osaks slaavi kirjandusest,“ oli kirjastaja otsus, ja minul ei olnud tahtmist vanameest pikemalt õpetama hakata. Niisuguseid arvamisi tuuakse esile ameerika suuremas kirjastusäris, kirjastaja poolt, kellest ometi arvata võiks, et ta olusid rohkem peaks tundma kui harilikud ühendriikide kodanikud!

Mulle tundub, et ainukeseks praktiliseks teeks eesti antoloogia väljaandmiseks oleks sellekohane kirjastusühisus luua, kes seda oma eriliseks ülesandeks võtaks. Ameerika ärid ei tea, kus on Eesti, ega mis seal on, kuidas võivad nad siis sellele reklaami teha? Ja mida teaksidki nad sellest reklaamida? Tarvis on enne pinda valmistada, avalikkudel koosolekutel üles astuda, eesti kirjanikkude tööde tõlkeid ette lugeda ja katsuda väikest viisi üht-teist ajakirjadesse sisse viia.

Eesti antoloogiasse oleks tarvis mahutada ka teated selle üle, missugused eesti kirjanikkude tööde tõlked on varem ilmunud inglise keeles. Seda tuhandetest ameerika raamatutest välja otsida on väga raske. Eesti kirjanikud teavad seda vististi ise kõige paremini. Kahjuks aga ei ole ma oma sellekohastele järelepärimistele vastust saanud. Mul oli kavatsus tõlkida ühte Tuglase juttu, ja siis leidsin juhuslikult mõni nädal tagasi, et see jutt juba 1927. aastal oli Ameerikas ingliskeelses tõlkes ilmunud, ja väga heas tõlkes pealegi.

Kui New Yorgi eesti seltskond käe külge paneks ja kaasa aidata tahaks, siis võiks Ameerikas Eesti nime väga kõrgele viia ja Eesti võiks omale kirjanduseilmas väärrika koha võita.

Igal eestlasel olgu eesti nimi.

Eesti tegelaste võõrakeelsed nimed takistuseks Eesti rahvuse tutvustamisele võõrsil.

Jüri Viinamägi *).

On veel küllalt eestlasi, kes ei mõtle muuta ei milgi tingimusel oma isalt-emalt saadud võõrapärast nime eestipäraseks. Kramplikult ja teatud uhkusega hoitakse kinni nimedest: Veber, Schmidt, Schwalbe, Müller, Valter, Rosenstrauch, Ast, Tannenbaum j. n. e.

Aastaid tagasi oli minul võimalus kõnelda ühe tubli eestlasega nime muutmise asjas. Mainitud härra, kes oli agaramaid eesti tegelasi Peterburis, kandis ühte saksa-juudipärast nime. See rätsep-meister oli ja jäi ka heaks eestlaseks. Kuid siiski ei olnud ta päri nime muutmiselega, öeldes: Ei nimi meest tee, vaid mees nime!

Sellel arvamisel on sisu ja tõtt. Kuid meie ei tohi unustada, et uued ajad toovad meile ka uusi kohustusi ja need uued kohustused peaksid meid sundima ka uuteks arvamisteks ja arusaamisteks asjadest, missugustest meie omal ajal peatumata möödusime. See aeg peaks meil tõesti juba olema möödas, kus töö ja saavutuste taga ei otsitud rahvust, vaid lihtsalt inimest. Meile aitab küllalt teadmisesest, et nimede: Päts, Poska, Lemba, Kull, Laidoner, Kapp, Puusepp, Tamm, Ussisoo jne. taga peitus eestlane. Vähe muretseti, et ka meid ümbritsev maailm sellest teada saaks. Ja mõnigi eesti nime kandjaist ei pidanud kohustuseks vajaduse korral tõele ruumi anda, s. o. et ta on eestlane.

Nüüd aga, kus meie rahvas rahvaks ja Eesti iseseisvaks riigiks on rajatud ja võideldud, on iga selle riigi eestlase moraalne kohus oma nime eestistada. On kurb nähe, kui nimed nagu: Bötcher, Silbernagel, Brandt, Weiss, Jungholz, Schwartz, Malinkin, Sirotkin, Krause, Berg mingit võõrastust meis esile ei too. Ja et see siiski nii on, siis on see meie hingeelu lõtvumise tunde-

märgiks. Ei kuskil pole nimemuutmise probleem minus saanud nii suureks ja tähtsaks kui just võõrsil. Ühel Eestit tutvustamise loengul nimetasin rida meie tähtsamaid poliitika- ja seltskonnategelasi. Nimed: Aavik, Päts, Lemba, Laidoner, Tamm, Türipuu, Vedro, Aav mõjusid Eestist lugupidavalt, tunnustavalt; nimed aga nagu: Lossmann, Ney, Hermann, Neumann, Einbund, Zimmermann, Martinson, Schmidt, Krause, Markus, Menning, Klumberg ja ka tookordse riigivanema Strandman'i nimi tekitasid vähemalt Saksamaal, meile eestlastele piinlikkust ja ebarahvuslikkust. Pärast loengut tuli mõnigi sakslane minu juure tähendades, et head sõdurid võisite küll olla (rääkisin ka vabadussõjast), aga oma presidendiks pidite nimetama siiski ühe sakslase, ka teie „reichstagi“ esimees on sakslane. Ka teie suurimaid sportlasi ja teisi tähtsamaid mehi on protsentuaalselt rohkem sakslasist. Ei pea siis imestama, kui sarnaste kurbade nähete toetusel laulab saksa rahvas vaimustusega: „Deutschland, Deutschland über alles!“ Ja väga pahandada meie siiski ei tohi. Meie ise oleme küllalt annud selleks põhjusi oma ükskõiksusega. Mitte see laul ja vaimustus ei tohiks meid riivata, vaid riivaku õige väärtusalt meie enda mitte täiel määral kohustuste täitmine oma kodu vastu. Aastatesse ulatav töö Eesti propagandaks välismaal puruneb sarnaste väärnähete tõttu. Ja kui palju häid ja tõiseid eesti mehi ja tegelasi leiame nende võõrapäraste nimede taga! (Kreutzvald, Hermann, Eisen, kangelane Kuperjanov!)

Igatahes püüan mina, ja just tänapäeval oma loenguis välisriikides kõnelda ainult eesti nimedega tegelastest.

*) V. lhk. 29.

Meie praeguse riigivanema Pätsu dekreedid põhjal lihtsustati nimede muutmise protseduur. Kuid mitte ainult nime muutmise kergus ei pea meid nimede muutmisele kohustama, vaid kohustus ja armastus kodumaa vastu olgu meie nimede muutmise peapõhjuseks.

Hea oleks, kui meie riigivanem ühes riigivalitsusega mõjutaks võõrakeelsete nimedega riigitegelasi, kellel tegemist välismaaga, oma elementaarkohustusi kodumaa vastu täitma nime eestistamisega.

Mina kuidagi ei mõistaks oma tegevust lauljana ja kõnelejana Eesti propagandaks *Veinbergi* nime alla mahutada. Keegi mind vist küll siis ei usuks ja kõhkleks meie eesti omapärasuses. See saksajuudiline nimi oleks teist keelt ja teisi tõendusid rääkinud.

Ma loodan ja usun, et terve eesti rahvas rõõmustuks, kui meie tähtsamad tegelased oleksid näiteks: Rannamees, Üksmeel, Uus, Uusmees, mitte aga... (tõlgi saksa keelde!)

Jüri Viinamägi.
Välis-Eesti laulukunstnik.

Ülim aeg on tulla mitte uute, vaid õigete nimede juure. Jaka ülim aeg selles sihis on täita kohustusi kodumaa vastu.

Väliseestlase surm.

Monotoonse sahinaga töötas kompressor, valmistades külma. Vaatasin ja kuulatasin veel kord, kõik oli korras. Katla press näitas 40 ja vett oli üle poole, nafta pulveriseeris hästi ning tuli leegitses rõõmsalt. Pump andis oma harilikku häält ja jäätanud lumi säntendas särades kompressori torudel, tuletades meelde kodumaa talve ja lund. Õlikammudes helkis vastu valgust punane õli. Istusin toolile, vaadeldes ukseavausest välja, mittemillelegi mõeldes. Üksik kärbes lendles õhus ja laskus mu riitele, hakates sügama pead esimeste jalgadega. Üleval puuvillatombuliste pilvede vahelt paistis sinine taevas. Õhk täis niiskust, gasoliini ja õlide lõhnu, oli nii hele, et pidin pilusilmil vaatama.

Sel hetkel astus masinaruumi vana tuttav sõber, lai nägu muheledes, sirutas käe teretuseks. Vilksahtus mõte

peast, ta polegi täna töö! Kuid juba kätlemisel vastas ta ilma küsimata, et saanud hea koha, 400 milreisi kuus ja kõik prii. Tööd olevat aastaks, lähevad maale maad mõõtma ja ta tulnud jumalaga jätma. Annab mulle oma aadressi igaks juhtumiseks, et ehk läheb vaja. Ja siis veel, sõnab ta, kas ma ei läheks vana Rupskit vaatama ja ei viiks talle eesti ajalehti, ta olevat haigena voodis. Luban seda teha.

Kätleme lahkumiseks. Ta pöörab mulle selja ja sammub trepi astmeil üles temale nii omast sammu.

Nii väike on töölise rõõm ja nii vähe on vaja, et olla õnnelik. Ta sai koha. Elanud juba üle kümne aasta Brasiilias, osa võtnud maailmasõjast ja Eesti vabadussõjast, olnud siin puusepp, maa-mõõtja, klaveripoleerija, omanud maalapi ja katsunud maaga õnne, kuid ometi on ta praegu seal, kust algas

kümne aasta eest; ainult aastad on läinud. Ja kas ei peegeldu ka minus tema saatus? Pole tal ei mingit pahet, mis oleks keelanud jalgu alla saamast. Kuid näib nii, et ei vasta meile eestlasile „Brasil”, see „Jumalast mahajäetud maa”, nii kui inglased teda nimetavad. Liig tardunud on ta meile põhjamaalastele, alati ühtlane, roheline, ükskõikne... Brasiillane, portugaalialine, hispaania, itaalia väljarändaja rügab siin tööd hommikust õhtuni ja kui ta teenib 300 milreisi, siis jätab poole üle ja kui vaid 200, ka siis jätab poole järgi. Sööb alati ja igapäev, nii lõunal kui õhtul uba-riisi ning vaid pühapäeviti lubab omale vaimlist lõbu, et läheb kinno.

Meie eestlaste nõuded on suuremad. Tulime siia otsima paremat äraelamist ja kui rohkem teenime, siis ka rohkem kulutame.

Õhtul kell kuus, kui pimeneb järsku silmanähtavalt ja algab öö, ronin välja sinistest tööriietest ja tamangudest (puutuhvlid). Riietun. Ütlen end vahetavale masinistile, et kõik on korras, ja lahkun, märkides automaatse kella abil oma töökaarti vabriku väravas. Söön lähedalolevas restos uba-riisi ja lähen koju.

Otsin välja oma eesti ajalehed, uue-
mad numbrid, käänan kokku ja panen tasku. Mõtlen sõita bondega (tram-miga), kuid see ei tule nii ruttu peatuskohale. Kärsitan sellest ja otsustan minna jala, sest 3—4 km. maad pole ju midagi ja üks ole inimesel jalad käimiseks?

Ilus on öine Sao Paulo, L.-Ameerika mandri kolmas linn. Elektrivalgustus muudab peatänavad päevavalgeks, sädelevad värviliste tuledega tulised reklaamid, kirevad rikkalikud vaateaknad tulvil luksust. Maruliselt kihutavad autod ja tänavanurkadel juhivad värviliste tuledega automaadid liikumist.

Tähelepanu tõmbab enesele paar rohelises pluusis noormeest, need on Brasiilia integralistid (fašistid) ja nende värv on roheline nii kui itaal-

lastel must, sakslastel pruun ja iirlastel sinine.

Jaanipäev on ligidal. Lapsed tänavatel teevad tuld, vedades kokku paberit, lauaotsakesi ja muud põlevat materjali. Politsei neid ei keela, sest majad on kõik kivist ja tuleõnnetust pole karta.

Tintmustas ümberringi kummuvas taevas helendavad üksikud punased tähed. Need liiguvad. Nad pole harilikud tähed, vaid lastest lendulastud siidipaberist õhupallid. Põlev korgitükk sünnitab neis kergest sooja õhku, millest nad täituvad ja kõrgele õhku tõusevad, püha Antooniuse, Jaani ja Peetri auks, kes armastavad väga tuld, suitsu ja paugutamist. Ja need habemes pühad vanamehed kõrgel sinitaevas võivad rahulikud olla, sest seda annab neile Sao Paulo ülirõhket. Püssi ja isegi kahuri mürtsudele vastavaid paugutamisi kuulduv kõikjal, otsekui oleks linnas puhkenud revolutsioon.

Kell 9 jõuan kohale. Siin asub vene vihtlemise saun. Pärin saunast järgi ja sealt juhatatakse mind saunapidaja Rupsi korterisse. Väike tuba. Piaano, suur kapp ja kaks voodit. Väiksemas lebab haige. Annan talle kokkukeeratult ajalehed ja võtan istet. Jutleme. Haige räägib, et kaks korda on olnud tugev verejooks, mis tavaline tiisikusele, mõlemad korrad öösel, kuid Sao Paulos on sellest hea, et pooletunni kestel on kohal ambulantsauto arstiga ja viib su haigemajja abisaamiseks. Ning kõige selle eest ei võeta maksu. Talle antud nõelad, pritsitud rohtu naha alla ja nii pandud verejooks seisma. Haige räägib seda rahulikult, ükskõikselt, otsekui kolmandast isikust. Ent kui jutt kaldub eesti seltsile, siis läheb ta elavaks. Kõhnas, kahvatanud näos peegeldub säde, mis omane vaid elava vaimuga inimesele.

Koju tulen jälle jala läbi juudi linna. Astun pikil sammel mööda sulatud poeustel seisvatest ja kõnelevatest inimkogudest, kõravad püüavad õhust moonutatud saksakeelseid jidishi sõnu.

Undab mootor lakkamatult, mono-
toonselt. Sädeleb valge lumi kompres-
sori torudel ja valmib jää külmas sool-
vee tangis. Valan õli kannudesse ja
katsun masina laagreid. Kõik on kor-
ras.

Astub uksele peamehaanik ja teatab:
„Rupski suri öösel. Homme hommikul
kell 9 on matus. Telefoneeriti.”

Istun. Vaatlen masinarihma lõp-
mata ringlemist ja sõnan mõtteis ise-
nesele: Üks eestlane suri Brasiilias,
kes tuli siia otsima paremat äraelamist.
Ja nii on surnud vast sada ja suren
veel, võib-olla, ka mina.

Järgmisel hommikul sean end riid-
desse hoolikalt. Otsin oma mustad
siidisukad ja mustad kingad. Harjan
pükse, kuube ja kübarat. Tööl ei
rõivastu ma mitte tööriietesse, vaid kü-
sin vabrikus teenivalt kahelt eesti me-
helt, kas nad ka tulevad matusele,
Lubavad ja hakkavad selleks riietuma.

Kohale jõudsin autos. Tänaval
maja ees ootas surnuauto ja kaks har-
ilikku. Trotuaarile kogunes uudishi-
mulisi naisi ja lapsi. Surnu oli kirs-
tus omas toas. Musta riidega ülelöö-
dud kirst kuldpaelaga äärtel, lihtne,
ristita ja kannataja kujuta. Seatakse
kirstukaas hingedele ja suletakse see.
Isegi lukk on kirstul ees, väike taba-
lukukene, see lukustatakse ja võti pis-
tetatakse tasku.

Kell 9 hommikul sõidab matuserong
surnuaia poole. Ees surnuauto sur-
nuga, ainukese pärjaga omalt sõbralt
Paulilt. Surnule järgnevad kaks autot.
Sõidame kiiresti ning vastutulevad me-
hed paljastavad silmapilguks pead.

Oleme kohal. Neli meest haaravad
kirstu ja viivad ta kabelisse, oodates
veidi, kuni saabub teade, kuhu minna
ja kus on määratud haud.

Uhked on Sao Paulo kalmistud, sar-
nanedes surnute linnadele täis marmo-
rist hauakambreid, rikkust ja kunsti.
Kuid meie väike 9-hingeline matuse-
rong surnuga liigub sinna, kus lõpevad
marmorristid, kus peegeldub vaesus ja
seisavad reas värsked punasemulla
hunnikud ning nende vahel poolteist
meetrit sügavad hauad. Hulk on neid
valmis kaevatud ja igat ehib vai, mil-
lele kirjutatud number. Number 81
juures peatume meie. Ootame natuke
tahtmatult. Siis võtavad kaks haua-
kaevajat kirstu ja lasevad ta nõõridega
hauda. Igaüks meist matuselitest vis-
kab kolm peotäit mulda ja hauakaeva-
jad ajavad haua kähku mulda täis.
Paul asetab ainukese pärja hauakün-
kale ja tarretanud, nutetud silmadega
abikaasa seab sinna kimbu lilli. Ootame
nagu midagi. Astub Paul hauakünka
lähedale, vaatab sinna, nagu tahaks ta
läbi mulla surnule näkku vaadata ja
sõnab hariliku häälega: „Armas sõber,
oled küllalt elanud ja rüganud. Oleme
tulnud sind saatma su viimsel teekon-
nal — su abikaasa, su sõbrad ja eesti
seltsi tegelased. Hinga rahus.”

Matusetalitus on läbi. Vaatan kella,
puudub veel 15 min. kümnest. Hakkab
tibama peent vihma ja kauguses paist-
vad sinised mäed muutuvad tuhniks,
kadudes udusse.

Surnuaia väravas kätleme ja lah-
kume igaüks omale poole. Istume kol-
mekesi autosse ja sõidame tagasi linna,
tööle...

Nii maeti Rudolf Rupski, Sao
Paulo Eesti Abiandmise ja Hariduse
Seltsi „Uus Kodu” hiljutine esimees
Avaça (loe: Avassaa) surnuaiale ree-
del, 29. juunil 1934. a. kell 1/210 hom-
mikul. *Alleks.*

S a o - P a u l o s, Brasiilias.

Võõrsil.

Väliseestlasile pühendanud
VOLD. LEEMETS.

Segakoorile.

Grave.

kui noo-re-na pi-din jät-ma sün-ni-maa ja i-sa-mojast lah-ku-ma,
 kui pi-din jät-ma o-mo sünni-maa, i-sa mo-ja,
 kui noo-re-na pi-din lah-ku-ma, ma i-sa mo-just lah-ku-ma,

kaugel rän-da-ma, siis pü-sa-rais sil-mäl vaatsin vii-mast kor-da
 Mind oma-ke i-sa na-jal saotis ja
 kõi-ke mis senni mul ol-nud arm-sa-mat.

o-lesc... f Mind oma-ke i-sa na-jal saotis ja
 kõi-ke mis senni mul ol-nud arm-sa-mat. poco a poco olesc...
 Mul kummalik tun-

ven-nad-öed ümber ko-gu-sid.
 Mul kummalik tun-ne siis va-lu-ga i-gat-sus käsi-käs e-ll ja
 ne.

loo-tus mu-re-ga koos. mp olesc. rax-ke ko-dunt lah-ku-da!
 mu-re-ga koos. f mu-re-go koos. kõik o-ll siis ras-ke, ko-dunt lah-ku-da!
 loo-tus, rööm koos. ko-dunt lah-ku-da!

pp (subito) piu lento Moderato
 Si ma siis tead näed: kas näen sind veel ma, kas näen sind veel kord ma!
 ff (subito) kui

stringendo.

Ma lei - - si
 kui vöör-sil vii - bi - des ma käi - sin teisi ja teadmoluud
 vöör-sil vii - bi - des, vöideldes vöör - - - sil,

teid, kui uu - si, tundmatuid muresid leid - sin ja kui ma
 kui mu - - - re - sid leid - - sin ja soo - ve

Haiskoor.
F - D sopr.
 soo - ve unustin en - di - seid. Seal meelde tu - li mul ko - du - ke
 u - nus - tin en - di - seid. Seal meelde tu - li
 mu - re - tu lau - lu - viis.

vai - - ke ja män - gu - põl - ve lau - lu - viis. Ja

mul män - gu põl - ve hel - ge lau - lu - viis. Ja

mets, ja põhjamaa värsind päi - - ke mul mee - les - tu - sid siis, mul

espres
 mets ja värsind päi - ke päi - - ke mul meeles - tu - sid,
a tempo (moderato stringendo)

mee - les - tu - sid siis, *Segakoos.* Ei ii - al unusta sind, mu
 rit.

PPP
 Mu ko - du sind ei ma unusta ii - - - al,

kau-ge laulu ja mängude maa! sa oo-ta: peatselt veel jõuan su
 laulu ja mängude maa pea-gi jõuan su

juu-re ma, sind jäl-le nä-ge-ma ruttan, mu
 sind jäl-le näen, mu sün-ni-ma! mu

ko-du, sind ei ma u-us-ta ii-al, mu röö-mu, mängu ja laulude
 ko-du-maa, mu röö-mu, mängu ja laulude maa, mu ko - - du -

maa, mu mu - - re maa! sind
 maa, maa oes... vae - va, hä - da - de, mu-re - de ka.

ter-vi-ton, võorsilt õnnitlen! Ka-hu! kord see pinnal ta-han pu-ha-

ta, a-ma-ke ko-du-maa, mu maa!

Pilte Austraaliast.

G. Keremann.

1. Suhkruraiujad Austraalias. Põhja-Queenslandis on tublisti arenenud oma suhkrupilliroo kasvatus. See on hooaja töö, mis algab juuni-juulikuus ja kestab jõuluni, seega umbes kuus kuud aastas. Sel ajal töötab umbes kakskümmend tuhat meest, juure arvatud ka suhkruvabrikute töölised. Suhkrutöölised on koondunud „Australian Workers Union“ ja suhkrutööstusse tööle pääsevad ainult uniooni liikmed. Farmi peremeestel suhkruraiumise õigust ei ole, ka omal põllul mitte. Tööpalka suuruse määramisel on unioonil mõjuv sõna.

Ülaltoodud pildil on kõige väiksem grupp suhkruraiujaid, kuid on ka gruppe, kus on 6—12 meest. Igal grupil on oma meeskokk, kes keedab toitu. Koka palga

maksab grupi meeskond, uniooni määrustele vastavalt.

Suhkruraiumine on lõpmata raske töö. Raiujate eneste tahe rohkem teenida sunnib kiirele tööle, teiseks mõjub väga rõhuvalt niiske kuumus. Eriti jõulu eel muutub kuumus saunaleili taoliseks. Vihm ei ole takistuseks tööle. Puhata saavad mehed ainult siis, kui vabrikutesse kogub liig palju suhkrut.

Aastat 7—8 tagasi oli suhkru hind märksa kõrgem. Siis võisid kained ja kokkuhoidlikud mehed töö hooajal omale koguda 150—200 naela. Nüüd on suhkruhind langenud ligemale poole võrra, sellega ühes muidugi ka tööpalgad. Kuid kaine mees

võib kuue kuu tööst omale siiski säästa 100 naela.

Eestlasi on suhkrutööstuses tööl õige vähe, vast 5—6 meest. Pildil näeme, paremalt arvates — Peeter Sin'ki (grupi juht), kelle suurest kogust juba võib aru saada, et ta on pärit Viljandist ja et on noores eas palju kama söönud, järgmine mees on inglase, siis venelane ja soomlane — iga mees ise rahvusest.

Mehed raiuvad päeval, õhtul tõmmatakse liikuvad roopad põllule, „susla“ lükkab roobastele väikesed vagunid, kuhu loobitakse päeval raiutud suhkur. Teisel hommikul kärutatakse suhkur vabrikusse ning sealt siis saadetakse ta ümbertöötult suhkruna ja siirupina kottides ja püttides maailma laiali.

2. Liipriraiuja. Kodumaal elades kuulsin sageli Austraalia kohta, see olevat „laiskade paradüis“. Ülaltoodud pildist võib saada ettekujutuse, kui võrd see ütelus vastab tõe. Puud, millest liipreid tehakse, on kõvad kui tina kirve tera ees. Sarnane puu maha võtta ja liipriteks ümber töötada kõrvetava päikese all — vaevalt võimaldab see kujutelma „laiskade paradüisist“.

Olen ise kolm kuud puude juurimisel sarnast tööd teinud, ning selle kolme kuu-ga jään 40 naela kergemaks. Siin tehakse tööd palju suurema jõupingutusega kui Euroopas. Värskele sisserändajatele on esimene aasta metsatööl just nagu noorele sõdurile elu kasarmus. Sel esimesel aastal uhab higi peast ära kõik rumalad mõtted kergest elust Austraalias. Teisel aastal ollakse juba õnnelik, kui saadakse kätte mõni kergem töötis või kui pääsetakse tagasi kodumaale.

3. Liipriraiujad lõunatamas. Söögitou ja laua moodustab vaba loodus. Sööginõudki on leidlikult „impoviseeritud“. Aga kes tõendada tahab, et neil meestel oma

„söögilaua“ ääres toit hästi ei maitse, ek-sib rängalt.

4. Eestlastest raudteeliiprite tegijad jõulupühi pidamas. Jõulupuu küljes ripuvad küünalde asemel pudelid, risti puu peal on kuivamas kahekümne jala pikkune us-sinakk.

Sarnane elu metsas pakub mõneks ajaks isegi lõbu, eriti siis, kui on koos suurem kogu mehi, kes hästi omavahel so-bivad. Pühade tuju tõstmiseks aitab kaasa pudelivedelik — kodumaa jõulud nagu ei tule meelegi! Kuid kaua ei kannata keegi metsatööl välja, sest töö on väga raske. Kellel juba mõni penn taskus, see rändab jälle linna või — paremal juhul — jälle kodumaale tagasi. Ent sarnane „ekskur-sioon“ metsa on tubliks elukooliks nii mõ-nelegi, kes on selle läbi teinud ja jälle ko-dumaale siirdunud, see alles oskab oma kodumaad õieti hinnata!

5. Guana — Austraalia sisalik. Eest-lane Valter Milkop on püüdnud kinni ühe „guana“ (liik Austraalia sisalikke), keda ta sabapidi hoiab. Guana ajab esime-sel kohtamisel igale ühele hirmu peale, sest teadmatuses võib teda kergesti pidada kro-kodilliks, kuid see kartus on üleaarune. Te-maga võib peagi sõprust sõlmida, tarvitseb talle anda ainult paar korda piima. See inetu elukas on isegi kasulik inimesele — tema viibimisel maja lähedal ei ilmu maj-ja usse ega hiiri, sest ta näitab neile otse-teed oma kõhtu. Ta ei ole mürgine, ent mürkussid on talle maiusroaks. Ka kana-munadele ei anna ta armu — sellest küljest on ta paha poiss.

Austraalia pärismaalased teevad endale guanast tubli prae. Nahast tulevad uhked kingapaelad daamidele, kuna sisikonna rasv müüakse hea hinna eest apteegile. Guana sisikonna rasvast valmistatakse õli, mida tarvitatakse kondihaiguste puhul. See õli tungib läbi kontide ja isegi läbi tollipak-suse raua. Klaasist aga ta läbi ei pääse.

Soome president P. Svinhufvud Eestist lahkumisel.
Kätleb riigivanemat K. Pätsi. Tagapool kindral Laidoner.

Kodumaa sõnumid.

Sisepoliitilises elus on olnud möödunud suvi vaiksemaid ajajärke, mis üldse seni olnud poliitikas. Mõttevahetused käivad ainult korporatiivse korra üle. Kuna „Kaja“, nähtavasti põllumeestekogude meeleolusid kajastades, kirjutab pooldavalt igasuguste kodade loomisest, mis oleks ettevalmistuseks korporatiivse korra juure minekul Itaalia eeskujul, peegeldub teiste ajalehtede veergudel tugev vastuseis sellele reformile. Seni on kutsutud ellu Eestis peale kaubandus-tööstuskoja põllutöökoda ja on ettevalmistusel inseneride koda. Omalajal nõudsid sotsialistid ka tööliste koda, kuid see nõue on vaibunud. Juttu on olnud veel ametnikkude kojast. Korporatiivse korra juures peaks moodustuma rahvaesindus kutseliste kodade kaudu.

Rohkem elevust on välispoliitilises elus, kus on päevakorras Ida-Euroopa vastastikuse abiandmise lepingu või n. n. „Ida-Locarno“ pakti sõlmimise eelläbirääkimised. Desarmeerimise konverentsi tagajärgedeta töö on sundinud riikisid rahu kindlustamiseks otsima teisi teid. Pakti

idee sai alguse Vene ja Prantsuse diplomaatlikust koostööst, kusjuures peale Vene, Prantsusmaa, Poola, Saksamaa ja Tšehhoslovakkia peaksid pakti kuuluma ka Balti riigid. Balti riikidele suure tähtsusega selles paktis on, et neile selle paktiga garanteeritakse puutumatus.

Juuli lõpul käis Eesti välisminister J. Seljamaa Moskvast, külastades Nõukogude välisministrit Litvinovit, kus harutati Nõukogude Vene ja Eesti omavahelisi suhteid. Ühtlasi olid harutusel ka mõlemate riikide üritused rahu kindlustamiseks, mis puhul Eesti välisminister esines selletusega, et „Eesti valitsus suhtub heatahtlikult idapoolse regionaalse vastastikuse abistamise pakti mõttele, millistest paktist peaksid osa võtma Nõukogude Liit, Poola, Saksamaa, Tšehhoslovakkia ja Balti riigid!“

Pakti garanteeriks omalt poolt Prantsusmaa, kuna Suur-Briti ja Itaalia temasse suhtuksid heatahtlikult.

Samasuguse teadaandega esines ka Läti. Peale nende on Nõukogude Liidu pakti mõttega ühinenud Tšehhoslovakkia. Ledu

välisminister sõitis Venemaale kohe peale J. Seljamaad, mis puhul selgus ka Leedu jaatav seisukoht. Saksamaa ja Soome seisukohad on eitavad. Poola on idapakti suhtes tagasihoidlik, kuigi on deklareerinud, et ta ei või jääda ükskõikseks uue pakti vastu.

Enne välisministri J. Seljamaa Venemaale sõitu külastas Eestit Poola välisminister kol. Jösef Beck, kelle läbirääkimiste tulemusena Eesti juhtivate riigimeestega Poola ajakirjandus ruttas teatama, et Eesti ei taha loobuda senisest kahekülgest riikidevaheliste suhete korraldamise meetodist, millest järeldama pidi, et Eesti ei poolda Ida-Locarno pakti. Poola välisministri külaskäigu puhul kinnitati igati Poola ja Eesti vastastikust sõprust, kuid, nagu hiljem selgus, asus Eesti siiski toetama Ida-Locarno pakti, mida Eesti avalik arvamine üldiselt heaks kiitis. Veel rohkem — nõutakse, et Eesti isegi siis paktiga ühinema peab, kui Saksamaa sellega kaasa ei tule. Sel juhtumil peaks pakt kujunema Saksamaa võimu ja lautamispiüete tõkestajaks. Mis Poola teeb, selgub tulevikus. Eesti välisministri J. Seljamaa seletuse järgi on tema Poola välisministriga küsimuse täies ulatuses läbi harutanud, mis on lõppenud sellega, et mõlemad kokku on leppinud ka edaspidi üks-teist küsimuse arenemisest otsekohele informeerima ja selle üle mõtteid vahetama.

Eesti vahekord Nõukogude Liiduga on arenenud kord-korralt sõbralikumaks. Minister J. Seljamaa külaskäigul Venemaal ootas teda seal väga sõbralik vastuvõit. Juba Vene piirilinnas Kingissepas, kus välisminister istus ümber Nõukogude salongvagnisse, olid väljas auvahid. Moskva vaksal oli ehitud Eesti lippudega ja suurekirjalise tervitusega eesti keeles „Tere tulemast.“ Vaksalis vastas oli 144-mehealine aukompanii.

Nõukogude ajakirjandus kirjutas Eestist väga heatahtlikult.

*

18.—20. augustini külastas Tallinna Soome president Svinhufvud. Tema külaskäik oli eraviisiline ja ei kannud poliitilist iseloomu. Sellele vaatamata anti külaskäigule suur tähtsus heanaaberlikkude suhete süvendamiseks. Paari päeva jooksul tegi president külaskäike Eesti riigijuhtidele. Siis vaatas ta Tallinna ümbrust ja viibis ka kaitseliidu laskevõistlustel Nõmmel.

Tallinlastele on Soome president juba varematest külaskäikudest hästi tuttav. Tema lihtne olek ja heasüdamlik naeratus on võitnud eestlaste sümpaatia. Selle tõttu oli presidenti tema saabumisel vastu võtmas vie-kuuetuhandeline rahvahulk. Ka ära saatma oli ilmunud sadamasse suur rahvamurd.

Majanduslikus elus on märgata järjekindlat elavnemist. Esimese poolaasta väliskaubandus näitab läbikäikude tõusu ühes kaubabilansi aktiivse saldo suurenemisega. Tähtsamate ainete väljavedu 1933. aasta esimese poolega võrrelduna annab järgmise pildi (tonnides):

	1934.	1933.
Või	4.082	3.137
Munad tk.	13.795	5.763
Kartul	3.362	3.145
Liha ja lihakaup	1.889	1.950
Toornahad	312	345
Vineer ja toolipõhjad	6.680	6.090
Ajalehe- ja tr.-paber	3.596	2.778
Lina	2.051	2.024
Linatakud	292	258
Puu. lõng ja niit	318	120
Puu. riie	453	267
Linane riie jäme	192	92
Tsement	3.436	3.380
Tuletikud	126	166
Tselluloos	27.969	28.686
Džuudirie ja kotid	832	827

Sellest nähtub, et või väljavedu on tõusnud 30%. Eriti suur on olnud tõus munade väljaveos — ligemale 2½-kordne. Seda tõusu on mõjutanud väljaveopreemiad munadelt, mis tootjale kindlustavad ühtlasemat hinda. Suuresti on tõusnud veel puuvillase lõnga ja niidi, linase riide ja paberi väljavedu.

Juulikuus elavnes väliskaubandus veel tunduvamalt, kusjuures väljavedu ületas sisseveo rahaliselt 40% (2.686 kr.). Tagasi on läinud juulikuus võteksport. Munade väljavedu on aga paisunud. Kõige suuremaks eksportartikliks juulikuus on olnud puusaadused, mis on paisunud mõõdunud aasta juulikuuga võrreldes rohkem kui kahekordseks.

Mõõdunud aastaga võrreldes on paisunud kaupade läbikäik 40,5 protsendi võrra.

Väljavedu on suurenenud eriti Inglismaale, mis ületab sisseveo Inglismaalt rahaliselt rohkem kui kolmekordselt.

Seisukorra paranemisega kaubanduses on tõusnud ka riigi tulud. Eelarveaasta kolm esimest kuud (riigi eelarveaasta algab aprilliga) on kokku annud sissetulekuid riigile tänavu 17.340.000 krooni eelmise aasta 14.577.000 krooni vastu. Suurenemine siin tõuseb üle 16 prots. Paistab silma, et otsekohele maksud on jäänud endisele tasemele 1,4 milj. krooniga. Lõivud ja tasumaksud on tõusnud õige vähe, 997 tuhandelt 1.089 tuhandele kroonile. Kaudsete maksude laekumine on suurenenud esimese kolme kuuga 4,3 milj. kroonilt 4,7 milj. kroonile, millest lõviosa langeb tollidele, mis on annud 3,1 milj. asemel 3,5 milj. krooni, kuna aktsiis on vähenenud 1.225 tuhandelt kroonilt 1.174 tuhandele kroonile. Piiritusemonopoli tulud on tõusnud 2,3 milj. kroonilt 2,9 milj. kroo-

nile. Suhteliselt kõige enam on aga kasvanud sissetulekud riigi ettevõtetest, mis on annud 4,8 milj. krooni asemel 6,6 milj. krooni. Selle summa hulgas metsatulu on tõusnud 631 tuh. kroonilt 758 tuh. kroonile, raudteetulu 2,7 milj. kroonilt 3,4 milj. kroonile, postitulud 793 tuh. kroonilt 1.169 tuh. kroonile.

Hiljuti sõlmiti Eesti ja Inglismaa vahel kaubaleping, mis peab korraldama täiendusena seni maksvale kaubalepingule kaubavahetuse küsimusi. Leping kindlustab Eestile, et võikontingendi maksmapanekul Inglismaal võetakse tarviliselt arvesse või väljaveo tähtsus Eestile ja et kontingendi väljaarvutamisel Eesti kontingent arvutatakse samal alusel kui teiste riikide kontingendid. Eesti linnale, tselluloosile, metsamaterjalile, paberile ja mõnede teistele kaupadele kindlustab kokkulepe praegu maksvad tollid ja nende sisseveo mittekontingenteerimise. Selle kokkuleppe kestvus on kuni 31. detsembril 1936. a. Eesti oma poolt annab Inglismaale mitmesuguseid tollisoodustusi ning kindlustab praegu maksvad tollid mitmetele kaupadele. Tähtsamateks on tollialandused tekstiilkaupadele, autodele, soolale, kivisöele ja koksile, raud- ja terasplekile ning mõnede koloniaalkaupadele. Selle kõrval kindlustatakse Inglismaale ka Eestis praegu maksva sisseveokitsenduste korra vabam käsitus. Eesti kohustub mitte maksma panema uusi kitsendusi teatud kaupade kohta ja lubama vedada sisse teatud kaupadid mitte vähem kui 1933. a. Teatud kaupade kohta on nähtud ette see minimaalne hulk, mis lubatakse vedada sisse Eestisse. Nii lubatakse tuua kivisütt Inglismaalt vähemalt 35.000 tonni aastas. Samuti eeldab kokkulepe, et Eestis ja Inglismaal arvestatakse Eesti ja Inglise töösturite ja kaupmeeste vahel kokkuleppe sõlmimiseks peetud läbirääkimiste ajal aset leidnud mõtetevahetusega, mille sihiks on võimalikult suurendada Eesti ostusid Inglismaalt teatud kaupade alal.

Põllumajanduslik seisukoord Eestis on käesoleval suvel eriti hea. Kuna mujal maailmas on teinud põud hävitus-tööd, siis Eestis on olnud niiskust küllaldasel määral, mis on soodustanud erakordselt rikkalikku teraviljade kasvu.

Hea viljasaak on sundinud mõtlema teravilja turu korraldamise peale. Kuna seni riik kohustus omatarvidusest ülejäävat rukist kokku ostma, siis otsustati sellest kohustusest loobuda, kuna riik seda nii kui nii viimastel aastatel pole suutnud täita. Maksma pannakse aga teravilja sisseostu monopol. Et tagada paremat hinda põllumehele, ostab riik ära teatud hulga uudsevilja põllumeestelt, hinna allamineku ärarahoidmiseks. Rukki hinnaks on 11 senti kilo.

Riigi rukkitagavarad praegu ulatuvad 29.000 tonnile. Talve jooksul loodetakse sellest Soome müüa 15.000 tonni ja 3000 tonni nisu. Et ka järgmistel aastatel on müügivõimalusi Soome ette näha, siis on vaja tagavarasid suurendada, seda enam, et tuleb arvestada ka rukkisaagi äpardumise võimalusega järgnevatel aastatel, kuna nüüd on see olnud juba kolm aastat väga hea. Käesoleva majandusaasta jooksul riik kavatseb osta kokku rukist 20—25 tuhat tonni ja teatud hulga ka nisu.

Rukki- ja nisusaak on olnud viimaste aastate jooksul järgmine:

	Rukis	Talin.	Suven.
	kvintali	kvintali	kvintali
1925.—29. a. umb.	1.500.000	135.000	139.000
1930. a.	2.250.000	212.000	139.000
1931. a.	1.470.000	186.000	286.000
1932. a.	1.800.000	201.000	365.000
1933. a.	2.210.000	278.000	388.000

Sarnase rohke teravilja saagi äramahutamise nõuab head korraldust, et hoida ära hindade langust ja võimaldada tootjale tema tööle vastavat tasu. Valitsus on töötanud kevadest saadik teraviljale välisuru leidmiseks. See töö on annud teatud tulemusi Eesti-Soome kaubalepingu näol.

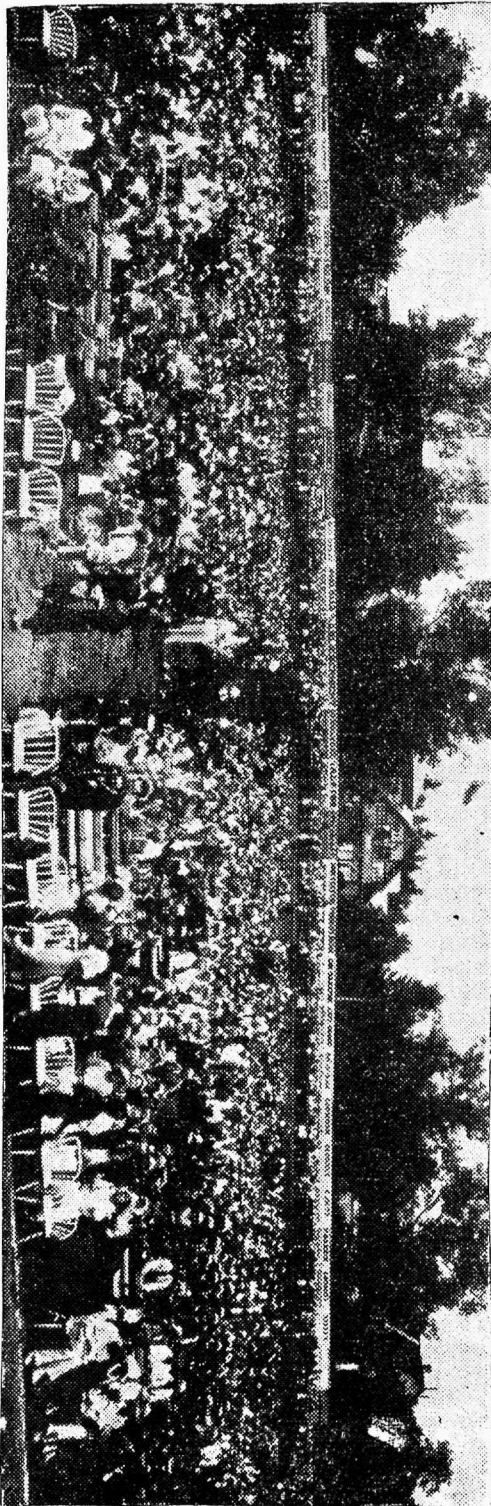
10. aug. vab. valitsus võttis vastu teraviljaturu korraldamise seaduse, mille järgi rukki ja rukkijahu ning nisu ja nisujahu sissevedu Eestisse kinnitatakse riigi ainuõiguseks. Seda õigust võib kasutada vab. valitsus ainult siis, kui kodumaal kasvavad teraviljad ei jätku turu varustamiseks. Edasi sisaldab seadus korraldusi teravilja ostmiseks põllupidajailt, müügiks, eksporditeerimiseks jne.

*

Maksujõuetuks on jäänud Sakala pank Viljandis. Pangal olid raskused oma kohustuste täitmiseks juba möödunud aastal, kuid et panka päästa loodeti, siis anti talle 13. mail 1933. a. moratorium. Vana juhatus, kuhu kuulusid K. Baars (riigikogu liige), J. Vihvelin ja H. Riet, tagandati ja määrati uus juhatus, kuid ka see ei suutnud panka päästa ja nüüd, peale 15 kuud kestnud moratoriumi, otsustas majandusminister tema saatuse. Panka olevat jäänud hoisummasid 570.000 krooni. Kui palju sellest kätte saadakse, ei ole veel teada.

*

Lennuasjandusele pannakse Eestis kord-korralt suuremat rõhku. On tekkinud õhuühingud, kes agaralt arendavad lennuasjandust. Esirinnas sammub siin Viljandi, kus on agaraimad eralendurid. Õhuasjanduse ühingud on asunud kodumaal oma lennukite ehitamisele, mis on osutunud kõigiti vastupidavaiks ja tublikeks, sealjuures aga kaugel odavamaks kui välismaalt toodud masinad.

Suve jooksul korraldati terve rida lennupäevi, mis rahvas äratasid rohkelt huvi.

Viimased lennupäevad toimusid 9. aug. Pärnus ja Viljandis. Pärnus toimus lennupäev mererannas, kus soovijaile korraldati lõbulende ja demonstreeriti lendurite osavust. Juhtus ka õnnetus, mis oleks võinud kurvalt lõppeda. Üks lennukest kukkus rahva hulka. Õnneks jõudis rahvas eest ära joosta. Lennuk purunes, kuid juht pääsis tervisega.

Lennupäev Viljandis möödus õnnelikult. Demonstreeriti kaitseväge lendurite poolt lahinglendu, pommide heitmist ja vigurilende. Ühtlasi anti rahvale seletusi lennuasjanduse üle.

Kõige suurejoonelisem lennupäev toimus septembri keskel Tallinnas, millest ka mõned välismaa eralennukid sõitsid osa võtma.

*

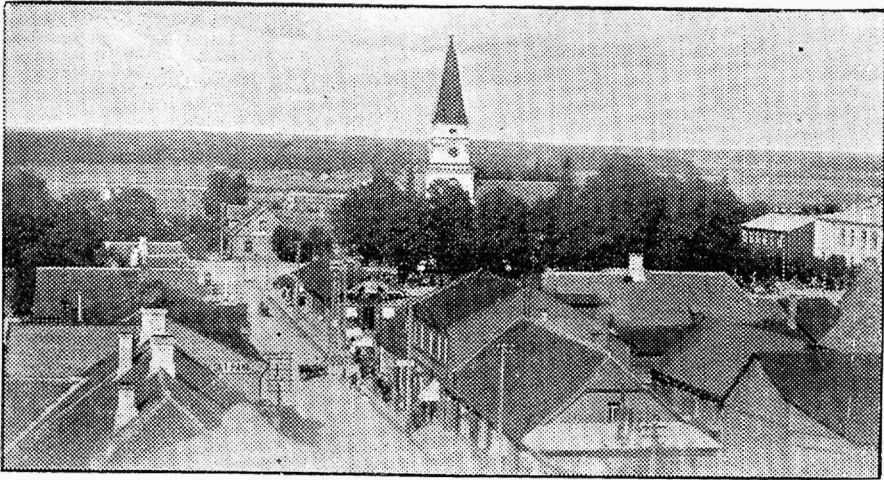
Eesti leidur ins. Papello on leiutanud lennukite peale tulejuhtimise aparadi, millel tulevikusõjas määratu tähtsus, eriti väikeriikidele endakaitsemiseks õhurünnaku vastu. Leidur on oma leiduse müünud välismaale, kuid on reserveerinud selle tarvitamise õiguse ka Eestile. Maailmasõja ajal on kulunud ühe lennuki hävitamiseks kuni 10.000 suurtüki mürsku. Sõja lõpupoole suurenes tabavus ja lennuki hävitamiseks kulus veel 400 mürsku. Viimase aja leiutised õhukaitse alal, millest kõige suurema tähtsusega ins. Papello tulejuhtimise aparaat, võimaldavad lennuki hävitada mõne lasuga.

Hiljuti proovis seda leiutist Viimsi laagris, Tallinna lähedal, õhukaitse suurtükiväe grupp. Õhus lendas edasi-tagasi lennuk, vedades oma järgi 500 meetri pikkuse trossi otsas väikest kotti, mis täitis märklaua aset. Kotikene purustati kerge vaevaga, mis tõestas aparadi suurt väärtust. Seega võivad Eesti kodanikud jubedalt kujuteldavate tuleviku õhusõja kallaletungide suhtes olla veidi rahulikumad — lennukid on võimalus enne tabada, kui nad kahju suudavad tekitada.

*

Eesti jalgpall pühitses käesoleval aastal oma 25. juubelit. See oli 1909—1910. aastal, kus jalgpall Eestis tuttavaks sai ja sportlikud noored seda suure õhinaga taguma ruttasid. Jalgpalli töid Eestisse inglise kaubalaevade madrused, kes seda tagusid Tallinna sadama muna-kividel juba 1906—1907. aastal. Sealt õppisid seda mängu koolipoisid. Ka Narvas algas neil aastatel jalgpallimäng, kus seda õpetas Kreenholmi inglasest meister Johns.

Esimesed enam-vähem korrapärased jalgpallivõistlused peeti Tallinnas Lasnamäel. Sellest ajast on kujunenud jalgpall Eesti tunnustatumaks spordiks ja suurematest jalgpallivõistlustest võtavad osa tuhanded pealtvaatajad.

Üldvaade Võru linnale.

Eesti jalgpalli juubeli puhul korraldasi Tallinnas 8—10. aug. suurejooneline Turaani jalgpalliturniir, millest võtsid osa Eesti, Soome ja Ungari. Turniiri võitjaks loodeti tulevat kindlasti Ungarit, kes jalgpallis Euroopa parimaid. Esimeseks kohtasid Eesti ja Soome, kes mängisid viiki 1:1, kuna samal ajal Helsingis toimunud B meeskondade maavõistlusel Eesti koguni võitis 2:0. See oli Eestile hea algus, kuna viimastel aegadel Soome Eestit oli võitnud. Järgmisel päeval kohtasid Soome ja Ungari. Varematel kohtamistel oli Ungari Soomet tugevasti võitnud. See maavõistlus tõi aga üllatuse: Soome võitis Ungari 4:3.

Suure huviga oodati Eesti-Ungari kohtamist, kuna nüüd olid tõusnud lootused, et ka Eesti võib Ungarit võita ja seega tulla kergesti turniiri võitjaks. Tulemus oli siiski teistsugune, kuigi Eestile väga hea, nimelt jällegi viik 2:2. Seega tuli Turniiri võitjaks Soome, teiseks jäi Eesti ja Ungari koguni kolmandaks!

Igast võistlusest pealtvaatajate arv kõikus 5000 ümber. Soome-Ungari maavõistlusel viibis ka riigivanem, esimesed tervitusega.

Juubeliaasta näitab Eesti jalgpallis jällegi tõusu, kuna Eesti rahvusvaheline meeskond on maavõistlustel esinenud väga tublilt.

*

Laulja rahvana Eesti „ei saa mitte vaiki olla.“ Kuna järgmise üldlaulupeoni 1938. aastal on veel tublisti aega, korraldatakse vahepeal maakondlikke ja kohalikke laulupidusid.

Pühapäeval, 1. juulil peeti Võrus Võru-Valga-Petseri laulupäeva. Tegelasid ja külalisi saabus ka kodumaa kau-

gemaist nurkadest. Väikeses Võrus ähvardas tulla ruumpuudus.

Laulupeo rongikäik oli ligi kilomeetri pikkune.

Laulupeo avasõnad ütles E. L. L. Võrumaa osakonna esimees, koolinõunik E. Muuga. Kõne pidas linnapea J. Suit.

Laulupäeva kava oli koostatud enam-vähem Võru-Valgamaa muusikute toist.

17. juulil oli Pärnus 2. meestelaulupäev, mis õnnestus hiilgavalt hästi, kuna ilm oli ilus ja meelitas rahvast kokku kaugele ja lähedalt, kes ühes laulupäevast osavõtuga kasutasid juhust ka Pärnu uhkel rannal ja soojas vees mõnuleda. Sel päeval oli Pärnu rannas niipalju rahvast, kui ei kunagi varem, kes enne laulupeole minekut karastasid end päikese käes ja vees. Suplejate peret rannas arvati 15.000.

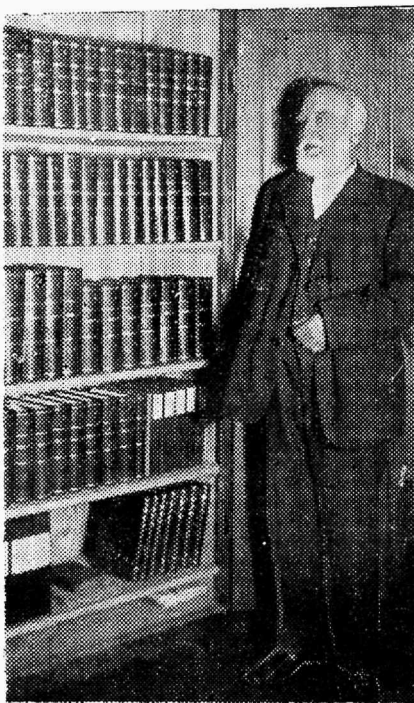
Kell 3 algas kooride ja orkestrite kogumine rongikäiguks. Kokku oli üle tuhande tegelase. Laulupäev toimus Pärnu staadionil, kus oli Pärnu kohta kogunud määratu arv publikut — umbes 10.000. Laulupäeva avamisel kõnelesid Lauljate Liidu esimees prof. J. Aavik, Pärnu linnapea ja laulupäeva aupatroom O. Kask ja har-sotsiaalminister N. Kann.

Meeskooride laulud tekitasid üldise vaimustuse, mis paisus eriti suureks, kui Viljandi meeskoor kandis ette J. Simmi „Mulgimaale“. Esinesid eraldi ka Revaler Liedertafeli, Tartu Meestelauluseltsi ja Tallinna Meestelauluseltsi meeskoorid.

Ühendatud puhkpillide koore juhatas J. Vaks.

Laulupäevalt võttis osa ka Läti meeskoor „Dziedonis“, kelle ettekanded võeti vastu tormiliste kiiduavaldustega.

Laulupäev lõppes vaimustavate kõnede ja ülevas meeoleolus.

Prof. M. J. Eisen †

12. augustil peeti Lihulas 2. laulu-päeva, mis samuti hästi õnnestus. Oli jällegi rongikäik rahvariideis tegelastega, kelle seas eriti silma hakkasid Lihula naislauljad oma kirevates rahvariides. Rongikäigust võttis osa paarkümmend laulja muusikakoori lippudega. Peoplats oli Lihula lossivaremetes.

Õhtul kell ½10 algas laulupeo platsil vabaõhuetendus, kus kanti ette A. Tammani „Vidriku parun“.

Kõigist neist laulupidudest võttis osa riigivanem K. Päts, keda rahvas kõikjal vaimustatult tervitas.

Oma 150 a. „sünnipäeva“ pühitses pühapäeval, 19. augustil, Võru linn. Võrule kujunes see suurpäevaks. Turuplatsil peeti suur aktus, kuhu mindi rongikäiguga. Seal kõneles linnapea F. Suit Võru linna saamisloost ja arengust, tervitasid kohtuja siseminister Müller, riigivanema ja vab. valitsuse poolt, Linnade Liidu esindaja

Uesson, kindral Reek, Tartu linnapea kindral Tõnisson ja teised linnapead. Telegrammiga tervitas ka üks väliseestlane Ameerikast, kes Võrust pärit. Hiljem olid pidusöögid ja kontserdid.

Õhtul oli Võru ilutuledes.

*

50. aastat vanaks sai 7. augustil maalikunstnik prof. Nikolai Triik, kel Eesti kunstiajaloo tähtis koht. Teda võrreldakse tähtsuselt Gustav Suitsuga: mida viimane on olnud kirjanduses, seda N. Triik kunstis. Ta on loonud oma kooli ja voolu ja ta töö jätkub tema kümme-konnanne õpilase kaudu. Tema pedagoogilise töö hinnanguna on talle määratud professori tiitel. Tema portreed, graafilised joonistused ja maastikud moodustavad kõrgema klassi Eesti kunstis.

N. Triik on olnud iseseisvate eesti kunstinaätuste õhutajaid ja korraldajaid, ajakirja „Noor-Eesti“ kunstiosakonna toimetaja jne. 1908. a. esines ta Pariisis Salon des Artistes Indépendants, siis kunstinaätustel Peterburis ja hiljem Eesti kunstinaätustel. Tema töid on omanud muuseumid ja paljud erakogud.

*

6. aug. suri prof. Mathias-Johann Eisen 76 a. vanaduses, kelle nime tunneb iga eestlane tema rohkearvuliste teoste kaudu. Tema kõige suurem töö on 70.000-leheküljeline rahvaluule kogu, mis on Hurda kogu järgi suuruselt ja väärtuselt teine Eestis. Peale selle kuulub Eisenile rekord raamatute kirjutajana — tema sulest on ilmunud ligi 300 eriraamatut. Siis on ta kirjutanud hulga teaduslikke töid, nagu „Eesti mütoloogia“ (tõlgitud ka saksa keelde), „Vaade ennemuistsete juttude maailma“, „Eesti vana usk“, „Eesti vanadõnad“ jne. Soomes on ta kuulsaks saanud „Kalevala“ tõlkimisega eesti keelde.

Tartu ülikoolis valiti ta 1920. a. rahvaluule isiklikuks professoriks, kust 1927. a. lahkus pensionile. 1927. a. valiti ta Helsingi ülikooli filosoofia teaduskonna audoktoriks ja 1932. a. Tartu ülikooli usuteaduskonna audoktoriks (M. Eisen on lõpetanud ülikooli usuteaduskonna ja tegutses algul kirikuõpetajana).

M. J. Eiseniga on Eesti kaotanud mitte ainult füüsilise teadusemehe, vaid ka suure rahvamehe, kes oli populaarne oma heasüdamikkusega ja lihtsusega kõigis ringkonnas.

Brasilia Eesti konsuli Rud. Ise vastuvõtt Tallinnas.

Vasakult: V.-E. Ühingu juhatuse liikmed Ed. Riisman ja Ernst Jürgens, konsul Rud. Ise abikaasa ja lastega, Välisministeeriumi konsulaar osak. juhataja Karl Zirkel ja V.-E. ühingu sekretär B. Tiido.

Kodumaale saabunud ja lahkunud väliseestlasi.

Suve jooksul saabus õige rohkel arvul väliseestlasi kodumaale — oma sugulaste külla. Käesoleval aastal on saabunud väliseestlaste hulgas isikuid, kes rändasid kaugetest maadest oma sünnimaale. Nii tuli kodumaale eestlasi Egiptusest, Argentiinast, Austraaliast ja Põhja-Ameerikast.

Eriti kohane kodumaa külastamiseks on suvine aeg, kus head reisivõimalused. Sellepärast kasutavad ka väliseestlased neid võimalusi, et sügisel jälle lahkuda ja tagasi siirduda oma uuele kodumaale.

Paljud tulevad ka jäädavalt.

Nõukogude Venemaalt saabus Narva jaama kaudu Eestisse Johannes Didvi ühes naise ja 6 lapsega, kes oli kauemat aega elanud Novo-Sibirskis.

Tänavu suvel külastasid kodumaad meie tuntumad esindajad Harbiini Eesti konsul Johannes Sütt ja Rahvasteliidu Eesti peasekretär Johannes Kõdar. Oma suvepuhkuste veetis kodumaal ka Berliini energiline seltsitegelane Gustav Mägar.

Kodumaale jõudis 23. aug. Eesti konsul Rudolf Ise. Jaama olid ilmunud R. Ise't vastu võtma Välis-Eesti ühingu juhatuse liikmed ja välisministeeriumi esindaja. Konsul Ise oli viibinud 8 aastat Brasiilias

ning elavalt osa võtnud eestlaste organiseerimistööst, olles ka Välis-Eesti ühingu liige ja usaldusesindaja Rio de Janeiros.

Kingituseks hr. riigivanemale tõi konsul Ise kaasa maailma haruldasemast puust nikerdatud Eesti vapi, mille valmistanud Brasiilias puunikerdajana tuntud Karl Maaroo.

Hr. Ise kavatseb Eestis viibimise ajal loengute kaudu selgitada tõelist olukorda L.-Ameerika riikides ning lubas esineda kõnega ka Välis-Eesti ühingu koobviibilisel.

Teekonda kodumaale on alustanud ka Londoni Eesti kauaaegne saadik ja Välis-Eesti ühingu liige dr. Oskar Kallas, kes vanaduse tõttu välisteenistusest on loobunud ja asub elama Eesti. Välis-Eesti organiseerimise tööle on loota dr. Kallas'elt tema aktiivsuse ja kogemuste juures rohket kaasabi.

19. mail saabusid Rootsi-Ameerika liini laevaga „Kungsholmiga“ preili Anna Kongs ja hra John Arne man New Yorgist.

Sama laevaliiniga tulid 24. juulil pr. Martha Rosan oma lastega Virginia ja Margaret Arizonast ja preili Eugenia Chadrine New Yorgist.

25. juunil tõi saksa aurik „Nordland“ Stettinist Nill Hermann'i ja Elfriede Jens'i, kes alustasid pikka reisi Buenos Airesest. Nad rääkisid, et Argentiina elu olevat hea ning tööttingimused soodsad.

28. juunil tuli Egiptusest Paul Murka, kes elanud Kairo lähedal ning on elukutselt raadio-operaator. Samal päeval saabusid ka New Yorgi eestlased Eduard ja Ida-Pauline Bruhs, kes kaua aega kodumaalt eemal olnud, nimelt 28 aastat, ja olid oma emakeele tublisti unustanud.

A.-L. „Gripsholm“ tõi 15. juulil New Yorgist Christian, Maria ja Roy Ringberg'i, Adolf Premet'i, proua Minna Einman'i oma nelja-aastase tütretütrega Delphine Hamilton'iga ja V.-E. Ühingu eluaegse liikme August Lepp'a.

Juulikuu viimasel päeval saabus pr. Natalie Martinoff oma poja Dmitriga.

9. aug. tuli kodumaale Cambridge'i ülikooli Massachusetts'is lõpetanud dr. Leo Jürgenson.

Kodumaalt lahkusid 14. juulil üle Göteborgi Mathilde ja Norma Pelmas ning Karl ja Elena Trumure, siirdudes Põhja-Ameerika ühendriikidesse.

31. juulil sõitsid üle ookeani proua Alma Dickinson ja prl. Elisabeth Indus, ning 18. juulil — proua Vera Nenn oma tütre Charlotte'ga ja prl. Elke Goldberg.

Suurem arv sõitjaid on end üles annud Rootsi-Ameerika liinile, mis viib 30. augustil oma laeva „Kungsholm'iga“ Göteborgist New Yorki järgmised eestlased: Adolf Premet'i, Ove, Olga, Jörgen ja Ange Clausen'i, proua Eva Bolves'i oma kolme lapsega, pr. Maria ja prl. Aleksandra Kutt'i, kes siirduvad Canadasse, Hamiltoni, ja proua Natalia Martinoff'i.

11. septembril kavatsesvad kodumaalt lahkuda prl. Marie Rehepapp ja 20. septembril — preili Anna Kongs ja Karl Raudsepp.

Kõrge kvaliteet Ületamata maitse Huvitav pakend

on Eestis vanima

kakao-, shokoladi- ja kompekitehase

AS
J. Brandmanne

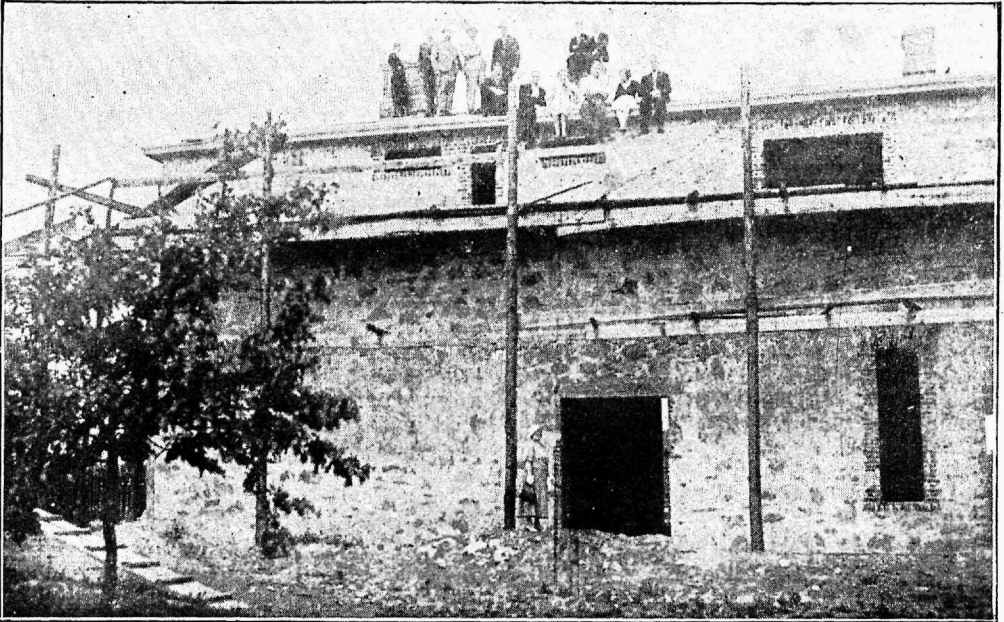
toodangu omadused.

NÕUDKE KÕIKJAL MEIE SAADUSI.

Tehas ja peakontor: TALLINN, V. Tartu 6/4. Tel.: 458-82, 470-45.

Osakonnad: TARTU, Ülikooli 36. Tel.: 11-80.

RAKVERE, Turuplats, 2. Tel.: 3-21.

Hopa Eesti Seltsi valmiv maja. (Vaata lhk. 25.)

Katusel: Riia E. H.- ja A-seltsi näitetrupp ühes Hopa E. Seltsi ablesimehe Troska'ga.

Organiseeritud Välis-Eesti.

Sao Paulo Eesti Selts tegutseb.

Kontserdid, näitemängud, rahvusõhtud, koosolekud, eeltööd 1938. a. laulupeole sõiduks, konsul R. Ise lahkumine.

Sao Paulo Eesti Abiandmise ja Hari-duse Seltsi tegevusest oleks nimetada Jaan Mölderi kontserti, mis oli 27. mail s. a. Varem oli kontsert välja kuulutatud 29. aprilli peale, kuid seekord jäi kontsert ära. (P.-Ameerikas ilmuva ajakirja „Meie Tee“ teatel oli kontsert olnud 29. aprillil s. a., milline teade pole õige.)

Jaan Mölderi kontserdi korraldas E. A. ja H. S. „Uus Kodu“, kuna sissetulek ter-vena läks J. Mölderi heaks.

Üldiselt läks kontsert hästi korda. Pub-likut oli ilmunud ligi 150 ümber. Pääsmeid oli küll müüdud eelmüügil J. Mölderi enese teatel, kes ka Seltsi juhatause liige, üle 200. Kontserdile olid ilmunud ka hr. Finn B. Arnesen, Sao Paulo Eesti au-konsul, hr. Lyder Sagen, S. P. Soome konsul, Leedu konsuli sekretär j. t. Oli veel kontserdile tulnud hr. Kartau, üks esimestest Eesti ministritest. Hr. Kartau lõi seltsi juhatausega soojad sidemed ja lu-bas tulevikus nii jõu kui nõuga abiks olla seltsile.

Kontsert algas A. Uinti lühikese kõ-nega, milles toonitas, et praegune juhus, kus astub üles eestlane oma iseseisva kont-serdiga, on esmakordne Sao Paulos ja Brasiilias, ühtlasi tänades kokkutulnud publikut just moraalse toetuse eest kar-jääri algavale lauljale.

Eeskavas olid Türrnpuu „Üks ainus kord“ ja „Üürrike“, Luiga — „Lapsepõlve kodu“, Paciuse „Soome laul“ ja Merikanto „Mustlane“. Seega oli läbi esimene ja n. ü. eestikeelne osa.

Teises osas olid Artemovsky — „Sul-tani aaria“, Puccini — „Boheemlased“, Mozarti — „Nõia vile“, Halevy — „Le op-ressi ognor“ ja Verdi — „Simon Bocca-negra“. Laulja kandis nad ette vene ja itaalia keeles. Paremini õnnestus neist „Simon Boccanegra“ ettekanne.

Kolmandamas osas olid Schuberti „Lin-denbaum“, Glinka — „Fantaasia“, Masse-net' „Elegia“, Schumanni „Kaks grenaa-deeri“ ja Retškunoffi „Serenaad“. Neist

parimaks osutus „Kaks grenadeeri“, mis ka tervest õhtust parimaks numbriks jäi.

Lauljale annetati lilli ja aplodeeriti, nii et pidi veel lisa andma. Üldse kestis kontsert ligi 1½ tundi.

Üldiselt oli J. Mölder oma tuluõhtuga väga rahul. J. Mölderi kontserdist võttis osa sarnane publik, kes harilikult ja pea mitte kunagi seltsi ruume ei külasta, nii kui Eesti Ev. Luteruse koguduse jutlustaja hr. Viikman, hr. Kritberg (adventist, eestlane, kes oskavat 14 keelt ja omal ajal olnud „Päevalehe“ juures vahete-vahel tõlgete tegijaks) j. t. Teisalt jälle puudusid harilikud, tuttavad igapäevased eesti seltsis nähtud näod.

Laupäeval, 2. juunil tuli ettekandmisele seltsi ruumides A. Kitzbergi „Neetud talu“ — näidend 4 vaatuses. Lõpuks oli tants jazz-orkestri saatel. Näidendiks oli valmistanud dekoratsioonid hr. R. Zirk, tagaseinaks eesti maastik. Näitejuht Ed. Anderson oli osad jaganud võrdlemisi sobivalt osaliste võimetele. Parima tüübi mängimisel lõi hr. K. Maaroo sulasena, ehk tal küll vaid paar sõna ütelda oli. Publikut oli 150 inimese ümber.

Pühapäeval, 3. juunil oli õhtul hr. Ed. Klaasi loeng „Nakkushaigused ja nende eest hoidumine.“ Arvatavasti laupäevase näidendi ja tantsu tõttu oli publikut vähe.

10. juunil oli E. A. ja H. Seltsi „Uus Kodu“ üldine eestlaste koosolek, kus oldi huvitatud laulupeole sõidu mõttest 1938. aastal. Kokkutulnud asjahuvilisi oli 54. Hr. A. Lepikson tutvustas kokkutulnud eestlasi selle mõttega, mis kõiki oli kokku toonud, ja A. Aur kõneles üldse eesti laulupidudest, nende tähtsusest ja tekkimisest. Hr. J. Toom esitas kava, kuidas tuleks ekskursiooni korraldada. Valiti korraldav toimikond terve eelseisva aja, s. o. 4 aasta peale. Toimikonda valiti lahtisel hääletusel: A. Aur, A. Lepikson, V. Kurik, J. Toom, J. Kulpas. Kandidaatideks jäid: F. Mihkelson, A. Ilves, Veiderbass, E. Klaos ja E. Madisson.

Juba esimesel õhtul andsid end 30 isikut üles, kes kavatsevad tulevast laulupidu Eestis külastada ja lubasid selleks raha koguda. Osavõtjaks loetakse iga eestlast, kes registreerib end toimikonna juures ja võtab omale pangaraamatu ning hakkab raha koguma. Pangaraamat jääb igal oma kätte, kuid toimikonnal on sellega võimalik eeskujude abil ekskursiooni osavõtuks propagandat teha.

12. juunil lahkusid seltsi juhatusest hrad Jaan Mölder ja V. Kalju. Ed. Anderson lahkus näitejuhi kohalt, niisama tõmbusid seltsi tegevusest tagasi hrad K. Maaroo, Joh. Sestverk ja Ilmar Toop, kes niivõrd isikliku tööga seotud, et neil enam

seltsi tegevusest osavõtmiseks aega ei jatkanud.

Seltsi juhatusse valiti lahkunud J. Mölder ja V. Kalju asemele järgmised kandidaadid hrad A. Leilov ja Joh. Treimann.

Jaani pidu, mis peeti 23. juunil E. A. ja H. Seltsi korraldusel seltsi ruumides, läks üle ootuste hiilgavalt korda. Rahvast oli rohkesti, umbes 300 isiku ümber. Paljud eesti preilid ja proud olid endid rahvarõivastega ehtinud. Saal oli kaunistatud ja postamendil põles kunstlik jaanituli. Näitelaval laulis laulukoor hr. Götzi juhatusel mõned eesti laulupalad ning tantsiti tuljakut ja kaerajaani. Nalja eest hoolitsesid J. Toom, E. Madisson j. t. Eesti rahvatantsude numbrid kanti ette publiku seas saalis. Publik oli kõigest nii kaasa kistud, et tõendati — nii lõbusat ja hästi kordaläinud pidu ei olevat terve eesti seltsi ajaloos korraldatud. Peost võttis osa ka Eesti V. aukonsul Finn B. Arnesen. Viimase saalisviibimisest teatas publikule seltsi esimees Paul Veltson, kandes ühtlasi ette, et F. B. Arnesen on kinnitatud oma kohale nii Brasiilia kui ka Eesti valitsuse poolt. Uus eesti konsul vastas südamlikkude sõnadega, mis rõkkava aplausiga vastu võeti. Pidul olid veel Leedu konsul-sekretär ja hulk brasillasi. Ka rahaliselt õnnestus see pidu hästi ja aitas jälle eesti seltsi jalgadele.

25. juunil külastas E. V. aukonsul Rio de Janeiro hr. R. Ise E. A. ja H. Seltsi „Uus Kodu.“ Konsul saabus oma Argentiina ja Uruguay reisilt tagasi ja viibis läbisõidul Sao Paulos, et siin Sao Paulo eestlastega jumalaga jätta ja siirduda kodumaale.

Argentiinas võeti R. Ise sealsete eestlaste poolt väga hästi vastu. Vastu oli tulnud umbes 30 inimest ja konsulile annetati lilli. Buenos Aireses on eesti konsul külastanud nende endi kodus ligi 20 eestlast. Kuid üldmulje jäänud, et Sao Paulo eestlastel on ilusamad majad kui Buenos Airese eestlastel. Teisalt on aga seal haritud jõudusid rohkem. Peoõhtul, kus konsul viibinud, olnud väga mitmekesine programm, koostatud täiesti oma jõududega. Ka leidnud R. Ise Argentiina eesti konsuli kandidaadi ärriringkonnast, kes olevat tubli töömees.

Läbisõidul Uruguays leidis ta ka Montevideos eesti konsuli kandidaadi, kellegi uruguaylase-miljonäri. Bahia jaoks olévat ta leidnud kellegi sakslase.

*

Hariduse alal „Uus Kodu“ tegevus suurenes jälle ühe astme võrra, nimelt 22. juulist s. a. alates algab seltsi juures tegevust pühapäevakool. Kooli

peaõppejõuks on hr. J. Rebane, kes õpetab eesti keelt ja arvutamist. Võimlemist õpetab hr. J. Toom ja laulmist hr. Lustus.

Hr. J. Rebane oli varem S. P. Eesti ev-luteri koguduse juures pühapäevakooli õppejõuks, kuid et praegu koguduse juures pühapäevakool ei tegutse, et kogudus isegi oma õpperaamatud „Uus Kodu“ selt-

sile annetas ja et seltsil on ruumide suhtes paremus, siis võttis seltsi juhatus asja üles. Pühap., 15. juulil s. a. kell 8 õhtul oli seltsiruumides lastevanemate koosolek. Kuna hr. J. Rebane juba kõikidele tuntud ja lugupeetud õppejõud on, siis määrati vaid aeg kindlaks ja kooli tegevus algas 22. juulil s. a.

Rio de Janeiro eesti selts alustas tegevust.

Rio de Janeiro eestlased pidasid 10. juunil Poola seltsi ruumides oma esimese peakoosoleku, millest osa võttis 40 seltsitegelast. Enne koosoleku avamist pidas hra Sander ilusa kõne, kutsudes kõiki Rio de Janeiro eestlasi ühinema, ning avaldas lootust, et uus selts kohalikkude eestlaste poolehoidu osaliseks saab. Juhatusse valiti 7 ja revisjonikomisjoni 3 isikut.

Jaaniülepäeval korraldas uus selts juba esimese liikmete omavahelise koosviibimise ühes teelauga, mis hästi õnnestus. Koosviibimine oli korraldatud uutes seltsi ruumides Rua Lavradio 63, mille eest selts maksab kuus üüri 200 milreisi.

Koosviibimisel esines kõnega hra Georg Sander, paludes kõiki eestlasi koguda sinimust-valge värvide ühineda ja sõbralikku koostööd arendada. Koosviibimine oli mõeldud seltsi liikmete omavahelise kooskäimise arendamiseks ja mõtete vahetamiseks.

26. juunil astus esimest korda seltsi juhatus kokku, kes jagas omavahel ametid järgmiselt: esimeheks A. Issak, abiks Georg Sander, sekretäriks Ende, 2. sekretäriks — Lauk ja Kütt, laekuriks — M. Ernits, abiks — Romberg. Revisjonikomisjoni liikmeteks valiti: proua Sander, preili Agnes Issak ja preili Helene Uusõue. Palju muret valmistab noore organisatsiooni juhatusel toolide ja inventari muretsemine, kuna seltsi kassas on alles õige vähe raha.

Seltsil on praegu 33 liiget ning liikmeks määrati 5 milreisi kuus.

Selts tahab moodustada ka oma laulukoori. Esialgse koori juhtimise lubas oma peale võtta proua Sander. Noored mehed on asutanud keelpillide orkestri ja käivad seltsimajas harjutamas.

Eesti uus selts Rio de Janeiros töötab kujuneda õige aktiivseks, sest seal elab küllalt eestlasi, kes suudaksid oma organisatsiooni ülal pidada.

New Yorgi Eesti Hariduseltsi suvisest tegevusest.

Tänavune kevadine hooaeg lõppes N. Y. E. Hariduseltsis maikuu keskpaiku piduga, kus kanti ette „Vidriku parun.“ Kuid koos käidi seltsi ruumes õhtuti ikkagi edasi kogu suve läbi, vaatamata suurele kuumusele, mis tänavu kogu Põhja-Ameerikat haaras. Nimelt kogusid igal esmaspäeval maleharastajate ringi poolt kutsutud võistlejad malet mängima. Igal teisipäeval ja reedel peeti õhtuti seltsi ja osakondade juhatusete ja „Meie Tee“ toimetuse koosolekuid, millistel õhtuil juba rohkem rahvast seltsi kogus. Nagu eelmistelgi suvekuudel, tegi seltsi juhatusel ka tänavu suvel muret ruumide üür. Näib, nagu ei jõutaks sammugi edasi majanduslikult, vaatamata aktiivsele tegevusele talvel, sest suve jooksul ei ole loota pennigi sissetulekut ja suvine üür neelab ära eelmise hooaja töövilja. Kuid see on olnud niiviisi läinud 36 aasta jooksul kogu eesti seltside eksisteerimise ajal New Yorgis, et suudetakse kulud ja tulud ainult otsotsaga kokku via. Ainuke tasu juhtivatele tegelastele on teadmine, et ikkagi teatud kultuuriline töö on tehtud, kuigi selle tagajärgi otsekohe ei ole näha.

Tänavu on käimas seltsi liikmete ja toetajate ringkonnas väikene rahaline loterii, kus võitudeks \$ 20, 10, 5, 3, 2 ja 1 dollar, ja selle ülejäägist loodetakse katta paarikuu üür. Tänavu suvel seltsi poolt väljasõitused rohelisse ei ole korraldatud peale jaanipäeva, mil korraldati suurepärase jaanituli ühes sõõmingu ja joominguga eestlase Tiedebergi farmis. Rahvast oli kogunud saja inimese ümber New Yorgist ja New Jersey osariigist. Tule ümber lauldi tuttavaid eesti laule, tantsiti ja vedeti aega ülevas meeleolus järgmise päeva õhtuni.

11. juulil s. a. Eesti Hariduselts korraldas seltsi ruumes koosviibimise tuntud seltskonnategelase Jüri Annussoni 50-aastase sünnipäeva puhul kaastöötajate ja sõprade osavõtul. Kingitustena anti J. Annussonile üle hinnaline sullepea „Meie Tee“ toimetuselt, et ta ikka jätkaks oma väärtusliku kaastöö saatmist, ja nahast rahatasku seltsi poolt.

Tuleval hooajal on kavatsus rohkem rõhku panna uuemate eesti rahvuslike näitemängude lavastamisele. Nii on telli-

tud Eestist uuemat näitekirjandust, nagu: „Meie küla poisid“, „Kui agulirahvas läheb ajalukku“ j. t.

*
Kommunistlik nädalaleht „Uus Ilm“ pühitses 20. juunil s. a. oma 25-aasta ilmumise juubelit. Esimene number ilmus 20. juunil 1909. a. Esimeseks toimetajaks oli Peeter Speek. Teisteks toimetajateks olid: Linda Jürman (Ed. Vilde abikaasa), Hans Pöggelman, I. Palmer, C. Must, A. Kobel j. t. Kuni 1919. aastani teenis „Uus Ilm“ kogu Ameerika eestlaskonda, kuigi ta sisu vahest ühekülgselt läks oma sotsialistliku maigu tõttu. 1919. aastal võtsid New Yorgi eesti punased pettuse teel kogu seltsi juhatuse ja varanduse ühes „Uue Ilma“ trükikojaga oma kätte.

*
Näib, nagu hakkaksid tööolud Ühendriikides paranema. Kuigi veel väikesed palgad edasi püsivad, on kuulda, et enamik eestlasi — puuseppi ja värvijaid, olevat tööl. Eristat tööpuudust ei ole eestlaste hulgas enam märgata.

Londoni Eesti Seltsi tegevusest.

Londoni Eesti Seltsi tegevus on viimasel ajal õige vaikne olnud. Suurema osa Eesti kolonist Londonis moodustavad ligemale 100 eesti noort preilit, enamasti naisüliõpilased, kes Inglismaal priiülespidamisega kohtadel perekonnas keelt harjutamas. See on vahelduv element, kes püsib Londonis harilikult vaid aasta ja kes keeleõppimisega niivõrd seotud, et ta seltsielust osa võtta ei saa.

Mitmesugustes klubides, kus eesti preilid liikmeteks, kutsutakse Estoniat „Naiste Vabariigiks“, sest eesti noormehi Londonis pole pea sugugi.

Berliini Eesti Seltsi tegevusest.

Viimasel ajal on Berliini Eesti Seltsi elus märgata suuremat elevust ja kokkuvõidmist liikmete vahel. Selleks on palju kaasa aidanud asjaolu, et Berliini uus eesti saadik elavalt osa võtab seltsi elust.

6. juulil s. a. korraldas selts koosviibimise Prinz-Albrecht Hotel'i marmorsaal, Prinz-Albrecht tänaval nr. 9. Koosviibimise eesmärgiks oli võõrsil viibivale eestlasile võimalust anda eesti muusikat kuulda, milleks välismaal vähe juhus.

Koosviibimisel esinesid praegu Berliinis viibivad eesti kunstnikud pr. Neumann, hr. Viinamägi ja hr. Viktor Lemba. Proua Neumann kandis ette eesti laule. Ta kaatseb sõita kodumaale, Tartusse, kust ta pärit, et sealt siis pikemaks ajaks siirduda välismaale, kus hakkab esinema eesti lauludega. Hr. Viinamägi kandis ette Türrpuu ja Hermann'i ning Schumann'i ja Schubert'i laule. Hr. Viktor Lemba, kes on klaverikunstnik ja kes tuli Berliini tutvuma saksa muusikaga, kandis klaveril ette Busoni, Chopin'i ja teiste komponistide helitöid.

Koosviibimisel viibisid ka h-rad Mölder ja Meri.

Üldse võttis koosviibimisest osa ligi 30 Berliini eestlast. Külalistena viibisid peol ainult prl. Steinmann ja hr. Permann Tallinnast.

Riia eestlased Hopa eestlasi külastamas.

Suviste teisel pühal esines Riia Eesti Hariduse- ja Abiandmiseseltsi näitetrupp Hopas näidendiga „Talupoegade president.“ Ettekanne õnnestus kõigiti hästi, mida kin-

Londoni Eesti Selts väljasõidul, juunis 1934. a.

nitasid ka keskmisel arvul kokkutulnud publiku elavad kiiduavaldused. Rääkimata vanadest veteraanidest — pr. ja hr. Jalak'ast ja hr. Engelbrecht'ist, kes ikka eduga esinenud, näitasid nooremad jõud üle ootuse head mängu. Silmapaistvalt hästi esines prl. L. Bachman, samuti olid head pr. Kante ja prl. Rubening h-rad Mill, Moks, Vilop ja Nõmm.

Enne näitemängu esines R. E. H.- ja A.-seltsi esimees J. Verendel kõnega, milles esile tõstis südamliku vahekorra Riia ja Hopa eestlaste vahel. Veel enam rõhutas kõneleja seda otse imestamapanevat algatusvõimet ja energiat, mida Hopa Eesti Selts üles näidanud, alates endale seltsimaja ehitamist. Valmiv hoone jätab kauni mulje ja saab nägusamaid ehitisi Hopas.

Hopa Eesti Selts väärrib, et Riia E. H. ja A. Selts teda veel toetaks maja lõplikuks valmishitamises.

Pärast näitemängu esinesid pr. Kante ja hr. Moks laulusoolodega, mis samuti publiku sooja vastuvõtu leidsid, nii et rohkesti lisapalasisid tuli anda.

Vastuvõtt Hopa eestlaste poolt oli ülihalke.

Oelus.

Riia Eesti Naisselts 10-aastane.

Riia eesti naisseltsi asutamise algatus 1924. a. oktoobris Riia Eesti Naisseltsi „Dajro“ nime all läks välja Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi naisosakonnast. Viimane kadus tegelikult täiesti, kuna ta liikmed pea terves koosseisus vastasutatud Naisseltsi üle läksid. R. E. Naisselts „Dajro“ oli asutamisel umbes 30 liiget.

Esimestel aastatel töötas selts õige elavalt, vaatamata, et majanduslikud raskused seda tööd tunduvalt pidurdasid. Kuid aastal 1927. on märgata Naisseltsi „Dajro“ tegevuses tagasiminekut. Aastatel 1929 ja 1930 on Naisseltsi tegevus kõige vaiksem. Elavamaks muutub seltsi tegevus alates 1931. aastast, mil otsustati muuta ka seltsi nimi „Dajro.“ Alates 1932. aastast kannab selts Riia Eesti Naisseltsi nime. Samal ajal töötati välja ka uus seltsi põhikiri. Ühes sellega on kasvanud seltsi liikmete arv, mis viimastel aastatel on kõikunud 50—80 vahel.

Naisselts on korraldanud koosviibimisi ja referaatõhtuid oma liikmeile ja laialaatuslisemaid pidusid. Ta on püüdnud hoolitseda ka siinsete eesti laste eest, korraldades neile 1932. ja 1933. aastal ühes Riia eesti algkooliga terve rea lastehommikuid. On püütud jõudumööda toetada ka vaeseid eesti perekondi ja eriti vaesemaid eesti algkooli õpilasi, kogudes viimastele jõulukin-giks sooje riideid, jalamõusid ja pesu.

Riia E. H.- ja A.-seltsi näite-trupp hra Kasak'u maja õues. Selles majas on Hopa Eesti Seltsi ajutine korter.

Juba 1931. a. sügisel kerkis üles mõte asutada Riiga eesti lasteaed. Asuti otsekohe ainelistele võimalustele hankimisele pidude ja loteriide korraldamisega. Kuna lasteaia ülalpidamine oleks üks Naisseltsile üle jõu käinud, siis pöördus Naisselts Riia Eesti Hariduse ja Abiandmise Seltsi poole, et ka see seda ettevõtet toetaks. Viimane keeldus aga eesti lasteaeda toetamast.

Kuna esialgu lasteaeda saadetavate laste arv võrdlemisi väike oleks olnud, sest Riias on maksev kurb nähe, et enamharitud ja jõukamad eestlased oma lapsi saksa koolidesse saadavad, siis tuli Naisseltsil mõttest täiesti loobuda. Enne kui lasteaed elujõuliseks oleks muutunud, oleks ta majanduslikkudel põhjustel välja surnud. Neil põhjustel jäi eesti lasteaed Riias asutamata.

Nüüd on Riia Eesti Naisselts otsustanud oma 10-aastase juubeli puhul lasteaiale kogutud rahaga asutada Eesti Organisatsioonide Liidu juures Lätis stipendiumi fondi ühe algkooliõpetaja koolitamiseks mõnes pedagoogiumis Eestis ning jääb lootma, et seda üldestlusele kasulikku ettevõtet ka teised Lätis asuvad eesti organisatsioonid jõudumööda toetavad.

1933. a. kevadel pani Naisselts ühes Riia E. H. ja A. Seltsiga aluse Eesti Organisatsioonide Liidule Lätis. Alates 1931. a. Naisselts on Eesti Naishliidu liige.

Helsingi Eesti Seltsi elust.

H. E. S. möödunud hooaeg oli eelmise aastaga võrreldes seltsi toimingute ja askeelduste poolest vilkam, ka osavõtud seltsi poolt korraldatud peo- ja perekonnaõhtutest olid rohkearvulisemad ja elavamad. Hooajast sissetulekud kaatsid seltsi väljaminekud sama aja jooksul. Liikmete arv

**Belgia Eesti Seltsi rahva-
tantsu trupp,
esines Brüsselis esmakordselt
24. veebr. korraldatud koosviil-
bimisel.**

on püsinud endine. Kuid siiski kõigi ürituste peale vaatamata ei suudetud kõiki neid kavatsusi ja soove täide viia, mis möödunud sügisel ja talvel, kui selts oma praegusse korterisse asus, tal kavas olid. Näitemängud jäid etendamata. Laulukoori ellukutsumine rauges. Kõne- ja loengute-õhtuid saime korraldada vähem kui oli kavatsus. Raamatukogus, mis palju aastaid on oodanud täiendamist, tuli täiendamise soovist loobuda ja uute raamatute ostmine paremate aegade peale edasi lükata. Aga olgu südamest tänatud Välis-Eesti Ühingu juhatus, kes mineval talvel seda kallist vaimuvara suurel hulgal läkitas H. E. S. kingitusena.

Meie suvine seltsi elu seisis päriselt soigus. Vahel harva külastas seltsi ruume mõni üksik juhatuseliige, ja see oli ka kõik.

30. juunil s. a. abiellus Helsingis elav eesti neiu Emmi Jansen soomlase, ehitusmeisteri härra Jaakko Taipala'ga. Prl. E. Jansen, nüüdne pr. Taipala, on Soomes elanud 8 aastat, neist 4 algaastat Tampere linnas ja lõpuaastad Helsingis. Tema Helsingisse asudes sai H. E. S. juure kohe ühe agarama ja väsimatuma seltsi tegelase. Temaga ühes siirdus ka palju teisi eesti neidusid seltsi perre, kes varemalt olid eemal. Selts loodab, et nüüd ka prouana ta H. E. S.-i peret ei unusta.

Reedel, 27. juulil Eesti Raadio Ringhääling tõi Helsingi eestlastele pörutava sõnumi: August Tammann on surnud... Sama teadet lühidates ridades kinnitas järgmisel päeval ka Soome pealinna suurim ajaleht „Uusi Suomi.“ Nii siis kurb ja valus tõde! Härra A. Tammann oli oma elu ajal H. E. S-i tulisemaid sõpru. 1931. a. oli ta seltsi esimeheks. Oma süm-paatse olekuga võitis ta ka Soome selts-konnas lugupidamise ning ta sõprusering-kond aina kasvas. Õhtustel tundidel viibis ta sageli seltsi ruumides, vaatamata aja

August Tammann †

puudusele. Hr. Tammanni ajal oli seltsil viimane tegevuse elavam hooaeg. Siis toimus: viimaseks jäänud näitemängu-õhtu; Riia Eesti Haridusseltsi Helsingi E. S. küllatuleku korraldus ja Eesti kaunima tütre, prl. Lilly Silbergi H. E. S. külla kutsumine. A. T. ettevõtetes oli tahet ja ka õnne. Enda töö ja kiiduväärt püüetega jättis A. Tammann meie seltsi ajalukku endast parima mälestuse. Seepärast ka A. Tammanni varane surm tundub meie seltsile valusana. Hinga nüüd rahun, sa tubli töömees ja us-tav suguvend, kallid kodumaa mullas!

A. J.

Väliseestlased,

omandage album

„ORGANISEERITUD VÄLIS-EESTI“!

V. PADVA viiulikunstniku Misha ELMANIGA ja lauljanna I. KREMERIGA teel Brasilliasse.

Ringvaateid välismailt.

Eesti klaverikunstniku V. Padva suur edu Põhja- ja Lõuna-Ameerikas.

Vladimir Padva tegutseb Ameerikas suure eduga ja on muusika kaudu aidanud palju kaasa Eesti nime tutvustamiseks. Nüüd kirjutab ta kontsertreisilt koos kuulsa viiulikunstniku Mischa Elmaniga L.-Ameerikasse lähemalt oma senisest edust, millest siin „Päevalehe“ järgi toome väljavõtteid:

„Nagu teate, tulin ma Ameerikasse 1932. aasta talvel S. L. Rothafel-Roxy kutsel. Alul ei võinud ma aimatagi, kui suur mees see Roxy on. Esmakordselt sain seda tunda siis, kui New Yorgi sadamas tulid ette ootamata takistused maaleminekuga. Immigratsiooni ametnik seletas, et seaduse järele võivad sõita Ühendriikidesse ainult silmapaistvamad ja kuulsamad kunstnikud. Seepärast nõudis ta minult vastavat tõen-

dust. Tahtsin ametnikule ette näidata Berliinist selleks otstarbeks kaasa võetud soovituskirju, kuid Roxy esindaja, kes oli tulnud mulle vastu, ütles tähtsalt: „Kas teie siis arvate, et Roxy oleks Padva siia kutsunud, kui ta poleks olnud tõesti suur kunstnik.“ Roxy nimetamine oli sedavõrd mõjuv, et ametnik laskis mind otsekohe maale, ilma et oleks lausunud enam ühtki sõna.

Esialgul pidin Radio Citys Neo-Bechstein klaveril õpetama klaverimängijaid. Selleks anti mulle suur stuudio Radio City uues pilvelõhkujas. Peale selle pidin kord nädalas esinema raadios klaverikontserdiga. Lepingu lõppedes otsustasin jääda edasi New Yorki ja katsuda oma õnne. Talvine hooaeg oli just lõppenud. Läksin oma

naise ja vastündinud tütrega suvitama Westchester Countrysse. Sügiseks tulin tagasi New Yorki ja avasin oma stuudio Lääne-Manhattanis, Broadway läheduses. Alul oli mul ainult üks õpilane, kes peatselt tõi juure teisi. Kui minu klaveriklass kasvas suuremaks, korraldasin traditsiooniliselt iga kuu viimasel pühapäeval kontserte oma õpilastele. Nende hulgas oli peale ameeriklaste rohkesti ka New Yorgi eestlasi. Ka helilooja Mart Saare tütar kuulus minu õpilaste hulka. Töö edenes hästi. Olime nagu ühe suure ja sõbraliku perekonna liikmed. Päris kahju oli neist lahkuda. Pärast kontserti Lõuna-Ameerikas lähen jälle tagasi New Yorki jätkama oma senist tööd. Peale endiste õpilaste on end registreerinud kümme uute õpilast. Olen rõõmus, et olen saanud luua enesele positsiooni ja leidnud tunnustamist.

Korduvalt olen esinenud kontsertidega New Yorgi publiku ees. 18. veebruaril käesoleval aastal oli mul Chalif Hallis iseseisev kontsert Madrigal Society korraldusel. See organisatsioon korraldab igal aastal võistluse lauljatele ja instrumentalistidele. Alul ei kavatsenud ma sellest osa võtta, arvates, et küllap auhind antakse mõnele „oma inimesele“. Juhtus aga nii, et keegi tuttav lauljanna palus saata klaveril tema esinemist. Siis otsustasin — kui kord olin võistlejate keskel — võistelda ka ise. Lauljannal polnud õnne, kuid üllatuseks võitsin mina instrumentalistide auhinna. Võistlejaid oli arvuelt 150. Lõppvõistlusesse pääsdi ainult kolm: viuldaja, tšellist ja mina. Lõpuks sain viidu. Auhinnaks oli iseseisev kontsert, mis õnnestus hästi: publikut oli palju ja kriitika oli hea. Peale seda kontserti olen esinenud veel Wanamakeri auditooriumis, Great Northern kontsertsaalis, eesti seltsis j. m. Kolm kontserti oli Princetoni ülikoolis, üks ühes kuulsa organisti prof. dr. Aleks. Russeliga ja kaks iseseisvat — ultra-modernse kavaga.

New Yorgi raadios mängisin ma järjekindlalt kord nädalas, alates möödunud aastast. Esinen „estonian pianist'ina.“ Eesti Vabariigi möödunud aastapäeval esinesin raadios eesti kavaga ja lasksin sellest vastavalt teatada. Olin küll hädas eesti helitööde hankimisega. Oleks hea, kui meie heliloojad saadaksid siia oma klaverikompositsioone. Siis võiks sagedamini ette kanda eesti helitöid.

Peale puht-solisti olin tegev ka saatjana. Töötasin koos rea solistide-lauljate ja instrumentalistidega. Viimasel ajal algas minu koostöö kuulsa teatri- ja filminäitleja Olga Baclanovaga, kes nüüd esineb lauljana. Mina saadan klaveril tema esinemisi raadios ja kontsertidel. Temal oli hiljuti

Fox-teatris Brooklynis „personal appearance week“ (isikliku esinemise nädal). Olin kogu aja tema saatjaks. Ta harjus minuga sedavõrd, et pakkus pooleaastase kestvusega lepingut kaunis heade tingimustega, kuid saatus juhtis teisiti. Umbes kolm nädalat tagasi viulikulastnik Mischa Elman otsis enesele saatjat Mehhikosse sõiduks. Teiste soovitude põhjal telefoneeris ta mulle ning palus enda juure.

Olin pisut ärritatud, kui seisin Central Park Westis Elmani korteri ukse ees. Elman on praegu meie ajastu suurimaid viuldajaid, kes oma kontsertidega teenib rohkem kui ükski tema kolleegidest. Vastava proovi järele Elman tegi mulle ettepaneku sõita koos temaga Mehhikosse kontsertreisile. Rõõmsa meelega võtsin vastu esitatud ettepaneku, sest loen enesele suureks auks töötada koos sarnase kunstnikuga, seda enam, et ta eelistas mind kahele teisele kuulsale klaverdajale.

Enne ärasõitu saime telegrammilise kutse sõiduks Lõuna-Ameerikasse. Pidin kiire korras pakkima ja lõpetama oma vahekorra. Traditsioonilise pühapäeva asemel oli minu klaveriõpilaste lõppkontsert kesknädalal.

2. juunil asusime teekonnale. Sadamasse oli ilmunud saatma rohkel arvul sõpru ja õpilasi, kes andsid mulle kaasa ilusaid kingitusi.

Laeval jätkame oma harjutusi. Meie kaarjutis on hea klaver. Elman kavatses koostada kümme programmi, sest peame 2½ kuu jooksul esinema 30 kontserdiga. Harjutuste vaheajal supleme, päevitame, sööme, mängime golfi, käime kinos, magame — ja siis hakkame jälle otsast peale

Meiega koos sõidab ka Elmani erasekretär, hispaanlane, kes õpetab meile hispaania keelt. Meie laeval viibib ka kuulus lauljanna Isa Kremer, kes on Elmani perekonna kauaaegne sõber. Einetame alati koos neljakesi. Isa Kremer on hea naljahammus, ja ka Elman ei anna talle järele.“

*

Esinemistel M. Elmaniga Brasiilia kontsertidel on VI. Padva äratanud rohkesti tähelepanu. Arvustus kõneleb temast kui kuulsa viulikulastniku ületamatust kaastöölisest, koostööst pianisti ja viuldaja vahel, millest paremat ei oska ette kujutada. „Väga hea saatja“, „haruldased võimed“ — kõlab Padva kohta igast arvustusest.

VI. Padva oli otsinud Sao Paulos taga ka eesti seltsi, kuid ei ole kuskilt saanud teada selle aadressi. Ta on avaldanud kahehust, et ei saanud seltsi külastada ja esineda Sao Paulo eestlaskonnale, nagu ta koos L. Juhiga seda oli teinud New Yorgis.

Lõuna-Ameerika eestlastel uus ajakiri.

Sao Paulos on hakanud ilmuma uus eesti ajakiri „Meie Kodu“, mis on loodud hingusele läinud eesti seltsi poolt väljaantud ajakirja „Uus Kodu“ asemele ja on rajatud kooperatiivsele alusele. Esimene number on 24-leheküljeline ja sisaldab kirjutisi Brasiilia üle, mitmesuguseid artikleid, teateid seltside elust, mitmesuguseid kohalikke teateid. End. eesti haridusminister J. Kartau esineb muusikarvustajana, kirjutades J. Mölderit kontserdist.

Ajakirja vastutavaks toimetajaks on Ed. Anderson, teisteks toimetuse liikmeteks on J. Rebane (end. Tallinna trükitöölaine ja „Trükitöölise“ väljaandja, hariduse omandanud Tallinna kolledžis), Jaan Bauer (politseinik Sao Paulos, õppinud Viljandi ühiskommertsgümnaasiumis), J. Sestverk (kingsepp, „Meie Tee“ esitaja Sao Paulos), J. Toop (politseinik Sao Paulos, pärit Tallinnast) ja Karl Maaroo (puunikerdaja, pärit Tartust).

Ajakiri ilmub kius korda aastas ja on majanduslikult kindlustatud, kuna Eesti konsul Finn B. Arnesen ja Soome konsul Lyder Sagen on lubanud ajakirja iga numbrit esimese aasta jooksul toetada 200 milreisiga.

Lõuna-Ameerika eestlaste ajakirjal on täita tänuväärt ülesanded, eriti kohaliste eestlaste elu-olu ja sündmuste kirjeldamisel. Loodame, et ta kujuneb eestlasi ühendavaks lüliks ja aitab kaasa rahvustunde säilitamiseks kaugel võõrsil.

R.

„Kalju“ segakoori laul Riia ringhäälingus.

Eesti raudteelaste kultuurharidusliku ühingu segakoor „Kalju“ esines pühapäeval, 12. augustil Riia ringhäälingus kontserdiga. Sõit Riiga kujunes koorile huvitavaks matkaks naaberriiki.

Laulude ettekanne ringhäälingus õnnestus täielikult. Lauldi kümnekond eesti laulu tuntumalt heliloojalt ja vahepeal laulis „Kalju“ ühingust pr. Aino Uigakuhlberg solistina paar laulu kava mitmekesistamiseks, mis ka hästi kõlasid. Kuulajate poolt avaldati telefoniteel soovi kontserdi kordamiseks samal külaskäigul. Ringhäälingu sümpaatne direktor Janis Margone suhtus sooja heatahtlikkusega eesti laulusse ja leidis võimaluse kontserdi kordamiseks 13. augustil sel teel, et jättis varem koostatud kavast välja muud ettekanded.

Ringhäälingus olid kontserti pealt kuulamas mitmed läti muusikategelased, ajalehtede esindajad, Eesti saatkonna sekretärid, attaché, Riia Eesti Seltsi esimees, Riia üliõpilaskonna koori „Dziesmuwara“ juhtkond j. t. — Lauljad esinesid teiskordselt veel hoogsamalt kui esimesel kontserdil, ning laulu mõju kuulajaskonnale oli täielik. Kontserdi lõpul lauldi Läti riigihümni ja sellele järgnes Eesti riigihümn, mis kujunes kontserdi lõppakordiks ja hoogsaks sõprustunnete avalduseks.

Pärast raadiokontserti laulis koor ringhäälingu direksiooni soovil pühenduseks ringhäälingule Eesti hünni ja T. Vettiku laulu „Üles, üles...“ heliplaatidele. Eesti hünni kavatseb Läti ringhääling kanda ette heliplaatidelt Eesti Vabariigi aastapäeval ja teistel tähtsatel päevadel.

Eesti lauljate lahkumine ringhäälingust kujunes südamlük-sõbralikuks. Direktor Margone esines mikrofonis ees kõnega, mille tõlkis eesti keelde Riia eesti seltsi esimees Verendel. Soojade sõnadega avaldas ta enese, samuti läti raadiokuulajate ja lauluarmastajate nimel koorijuhile ja lauljale südamlükku tänu.

Riias hoolitsesid lauljate eesti Eesti saatkonna I. sekretär Kruus ja eesti seltsi esimees Verendel, kes on Riia eesti seltskonna keskus ja hing. Nende lahkelt juhatusel toimus linna ning asutiste vaatlemine, mida lauljad viimase võimaluseni kasutasid.

N.

Eesti tutvustamine välismaail laulu ja kõnedega.

Juba 6 aastat esineb välismaal eesti laulja George (Jüri) Viinamägi. Ta on omale ülesandeks seadnud Euroopa riike Eestiga ja eesti muusikaga tutvustada ja ta on sel alal palju tänuväärt tööd ära teinud. G. Viinamägi on esinenud eesti lauludega Euroopa suuremates raadio-ringhäälingutes, nagu Berliinis, Varssavis, Königsbergis, Prahast, Riias, Vilnos jne. Oma kontsertidel esineb hr. Viinamägi alati veerandtunnilise loenguga Eesti üle. Nagu selgunud, pole see osutunud sugugi mitte üleliigseks, kuna tihti peale kuulajaskonnal polnud aimugi Eestist ja eesti rahvast. Nagu hr. Viinamägi ise ütleb, on ta eesti vabadussõjast vabatahtlikult osa võtnud ning peab ka nüüd oma kohuseks lauljana oma kodumaa eest võidelda.

G. Viinamägi on esimene eesti laulja, kes on Saksamaal saksakeelseid grammofooniplaate laulnud. Peale kontsertreerimise töötab hr. Viinamägi ka veel laulpedagoogina. Laulpedagoogina on ta oma hariduse saanud kuulsa prof. dr. Moll'i juures.

Käesoleval ajal asub hr. Viinamägi Berliinis, kust ta aga varsti siirdub Hamburgi. Nimelt on ühel Hamburgi kontsertdirektsioonil käsil lepingu sõlmimine hr. Viinamäega, mille järgi hr. Viinamägi jääb kontsertdirektsiooni teenistusse üheks aastaks. Töö algab augustis, mil hr. Viinamägi saadetakse 2½ kuuks Rootsi.

Hr. Viinamägi tunneb suurt igatsust oma kodumaa järgi ja loodab 1936. aastal kontsertreisil ka Eestisse jõuda.

Ludvig Juht'i 40-a. sünnipäev.

24. juulil k. a. pühitses Ameerikas tuntud eesti kontrabassikunstnik Ludvig Juht oma 40 a. sünnipäeva.

Ludvig Juht sündis Vesneri vallas Tartumaal põllumehe pojana. Õppis Väägveres ja Tartu linnakoolis. Muusikalise alghariduse sai D. O. Virkhausilt, hiljem A. Helderilt Tartus, mida täiendas ligemale

Ludvig Juht.

7 a. Berliinis. Lapsepõlvest peale on L. Juht juba kaasa mänginud orkestrites ja mujal. Oli 1916.—18. a. Helsingi linnaorkestri kontrabassist ja hiljem samas ametis „Estonias“. 1930. a. siirdus L. Juht Londoni, kus töötas ligi kolm aastat. Vahepeal oli L. Juht jälle kodumaal ning möödunud talvel siirdus Põhja-Ameerikasse.

New Yorgi muusikailmas äratas L. Juht kontsert 1. mail k. a. Barbizoni saalis suurt

tähelepanu. Peale oma menurikka esinemise sai L. Juht ettepaneku astuda New Yorgi Philharmoonia orkestrisse ja mõni päev hiljem oli kokkusaamine dr. Koussevitzkyga, kes temale ettepaneku tegi tulla Bostoni sümfoniaorkestrisse, mida Ameerikas paremaks loetakse. Viimase ettepaneku võttis L. Juht vastu.

L. Juht on kirjutanud ka töid kontrabasile, orkestri või klaveri saatel. Nimetamisväärt oleks: „Legend Valuojast“, „Souvenir“, „Scherzo“, „Kontsert“, „Eesti tants fümfoonia orkestrile“ ja „Transkriptsioone“.

Jüri Annusson 50-aastane.

11. juulil s. a. sai Eesti hariduse- ja riigitegelane Jüri Annusson 50-aastaseks.

1925. a. siirdus ta New Yorgi Eesti konsuliks. Hiljem sellelt kohalt lahkudes asus ta Ameerikas erateenistusse oma erialal, keemias, tõmbudes tagasi riiklikust ja seltskondlikust tegevusest. Seltskonnatege-

Jüri Annusson.

lase veri ei lasknud teda aga siiski kauemaks seltskonna tööst eemale jääda. Varsti pani ta käed külge New Yorgi eestlaskonna tegevuses. Välis-Eesti organiseerimisel tuleb tänuga märkida tema tööd Ameerika eestlaste kongressi kokkukutsumisel ja Ameerika-Eesti Liidu loomisel, kus ta on esimeheks. Ajakiri „Meie Tee“ on leidnud temas omale tugeva ja kogenud toe, kus ta oma kaastööga on aidanud palju kaasa.

Oma tähtsaima tegelase sünnipäeva pühitses New Yorgi Eesti Hariduseselts koosviibimisega.

Mitmesugust.

Mandshukuosse sõitmisele tehakse takistusi.

Heade elamistingimuste tõttu Kolmjõel, Mandshukuos, on tekkinud mitmes riigis huvi sinnaasumise vastu. Nii on poolakad läkitanud sinna oma saadikuid, kes tagasi jõudes on annud Kolmjõe piirkonnast väga kiitva otsuse.

Nüüd aga teatab meile sealt A. Nortots, et Kolmjõe sõit on olude sunnil kinni pandud ja ilma sellekohase loata ei ole kellelgi mõtet välja sõita. Luba tuleb muretseda läbi Harbiini Eesti konsuli (mr. J. Süt, 19 Garden st., Harbin, Mandshukuos).

Nähtavasti on selleks keeluks annud põhjust pinev vahekorid Jaapani ja Venemaa vahel. Sõja puhkemisel muutuks Kolmjõgi, mis on Vene piiri lähedal, sõja tallermaaks.

Välis-Eesti Ühingu ekskursioon läbi 11 riigi.

Välis-Eesti Ühingu juhatus kavatses korraldada septembrikuu lõpul ekskursiooni autobustel Lääne-Euroopa riikidesse. Ekskursioon on mõeldud eeskätt ühingu liikmetele ja ühingu sõpradele ning tema eesmärk on sidemete loomine Euroopa eestlastega ja Euroopa maadega tutvustamine. Ekskursioon läbib 11 riiki ning tähtsamad peatused oleksid: Riia, Königsberg, Berliin, Osnabrück, Utrecht, Brüssel, Pariis, Verdun, Bad Durkheim, Mannheim, Basel, München, Viin, Budapest ja Praha. Peatused on ka ette nähtud Lõuna-Prantsusmaal ja Saksamaal kuulsates viinamägedes, kus tutvunetakse Euroopa suurimate veinitööstustega, kuna seal sel ajal on parajasti viinamarjade kogumise aeg.

Läbibstatakse maid ajalooliste ja kunstiliste vaatamisväärsustega, peaaegu kõiki Euroopa pealinnu, vanaaegseid linnu, kuulsaid lahinguväljaseid, päikeseküllaseid ja tujurikkaid mägestikke luuleliste mägedega ning orgudega, muinasjutuliste järvedega ning jõgedega nagu Bodensee, Rhein, Donau ja Seine.

Vastuvõtjateks kohtadel on Välis-Eesti seltsid ja väliseestlased, kes hoolitsevad selle eest, et midagi ei jääks nägemata. On nähtud ette ka koosviibimised sidemete loomiseks väliseestlastega.

See on esimene ekskursioon, mida korraldab Välis-Eesti Ühing oma liikmetele ja esimene sarnase suure marsruudiga huvireis üldse. Reis kestab umbes 30 päeva ja sõidupilet maksab Ekr. 150.— Passid ja viisumid lähevad maksma igal osavõtjal kr. 5.— ja ööbimised ning ülespidamise kulud tuleb arvestada umbes kr. 150.— peale.

Täpsemaid andmeid antakse iga päev Välis-Eesti Ühingu büroos, Vana Posti 8 (notar J. Kristelsteini kontoris) kella 10—12 ja 17—19 ning telefoni nr. 426-60 teel.

Ekskursioonist osavõtjate arv on piiratud, sest autobus mahutab vaid 30 inimest. V.-E. Ühing hoolitseb selle eest, et reis oleks kõigiti mugav ja mitte väsitav. Ööseti puhatakse väsimust hotellides. Pikemad peatused on ette nähtud Berliinis, Pariisis, Mannheimis, Münchenis, Viinis, Budapestis ja Prahas. Reis kestab umbes 30 päeva.

Surma läbi lahkunud väliseestlased.

Aasta algul suri Sidneys 50-ne aastane Austraalia eestlane Oskar Paulsen.

1. juunil k. a. lahkus surma läbi Sao Paulo eestlane Karl Saaberg. Leinama jäi tema abikaasa.

27. juunil nõudis surm teise ohvri eestlaste perest Sao Paulos, viies lühikese raske haiguse järele igavesele unele Sao Paulo Eesti Abiandmise ja Hariiduseseltsi „Uus Kodu“ endise esimehe Rudolf Rupsky. R. Rupsky siirdus Brasiiliasse 1929. aastal, töötades algul maalermeisterina ja hiljem esimese vihtlemissauna omanikuna Sao Paulos.

Ka New Yorgi eestlaste peret külastas halastamata surm, viies oma ohvrina noore väärtusliku nimelü Maiold Rea. Tähelepanemata jäänud jalahaav tekitas veremürgituse, mis viis õitseva elu külma hauda.

Juulikuul lahkus surma läbi Riia seltseteglane Jakob Terreping. Hra J. Terrepingiga kaotas Välis-Eesti Ühingu Riia klubi kui ka Riia Eesti Hariiduseselts väga agara tegelase. Lahkunu toetas alati lahke nõu ja helde käega eestlaste organiseerimise ettevõtteid Riias ning oli laialt tuntud andeka ärimehena kütte alal, oles mõnegi uuenduse omal alal läbi viinud. Mälestus Jakob Terrepingist jääb kauaks püsima Riia eestlaste keskel.

Välis-Eesti Ühingu teated.

Tänavune suvi möödus ühingul võrdlemisi vaikelt. Siiski oli näha aasta algul tehtud eeltööde tulemusi. Väliseestlased, külastades suvel kodumaad, külastasid ka ühingut. Mitmed astusid juba varakult enne tulekut ühinguga kontakti, et saada vajalisi andmeid ja abi saabumise puhul. Aastate jooksul on ühingu kõikide väliseestlaste juures nii palju usaldust leidnud,

Julius Trumm †

et ollakse välismail juba täiesti harjunud pöörama ühingu kui kõikide väliseestlaste ühise asutise poole. Sel põhjusel muutub koostöö ühingu ja väliseestlaste vahel järjest tihedamaks.

Suve jooksul saabus ühingule külalisi organiseeritud eestlaste perest Helsingist, Riiaist, Varssavist, Brüsselist, Berliinist, Londonist, Austraaliast, Ameerikast ja m.

Teatavasti õnnestus ühingul kevadel hankida suuremal arvul eesti kirjandust,

mis nüüd kõik laiali saadetud ja ka kaugemad seltsid raamatutega varustatud. Sügisel kavatakse ühingu uue raamatute korjanduse toimetada ning väliseestlastele teha jõulukingitusi kirjanduse näol.

Suve jooksul kaotas ühingu surma läbi kolm liiget. A.-s. Eesti Tikumonopoli direktor ja Tallinna tuntuim seltskonnategelane ning kaitseliidu esilaskur Julius Trumm, kes põdes vähjahaigust, varises manalasse 10. juulil k. a. Estonia ringhäälingu direktor ja endine Helsingi Eesti seltsi esimees ning ajakirjanik August Tamman lahkus vabatahtlikult siit maailmst 27. juulil 1934. a.

Välis-Eesti Ühingu Riia klubi liige Jakob Terreping lahkus surma läbi juulikuul. Hra Terreping oli üks agaramatest klubi liigetest, kes klubi asutamisest peale klubi tegevusest aktiivselt ja suure huviga oli osa võtnud.

Viimase kahe kuu jooksul astusid ühingu liikmeteks jällegi rohkem eestlasi välismailt kui kodumaalt. Uued liikmed on:

Engelbrecht, Gustav, äriomanik, Riia.

Erickson, Leon, äriees, Sidney. Grünfeldt, Peeter, kirjanik, Nõmme. Ilves, Alfred, mehaanik, Sao Paulo. Klaos, Eduard, velsker, Sao Paulo. Krigul, Viktor, ajakirjanik, Tallinn. Kulpas, Josep, mudelitisler, Sao Paulo. Kõdar, Johannes, riigiametnik, Genf. Lepni, Gustav, kaugesõidu kapten, Tallinn.

Mandel, Henno, üliõpilane, Berliin. Mitt, Richard, dipl. ehitusinsener, Valga.

Munna, Viktor, dekoraator, Sao Paulo. Rahman-Semmel, Leida, Calcutta, India.

Suursoo, Johannes, ehitusmeister, Sao Paulo.

Tiitus, Karl, kaugesõidu kapten, Tallinn.

Treufeldt, Jaan, advokaat, Kuresaare.

Võhrmann, Eugen, filmiagentuuri omanik, Tallinn.

Koorilaulud väliseestlastele.

E. MAURINGU „Väliseestlase laulu“ ja V. LEEMETSA „Võõrsil“ noodid on saadaval Välis-Eesti Ühingu büroos V. Posti t. 8, postkast 100. Välis-Eesti kooridele saadetakse noodid postiga. Hind: „Võõrsil“ 15 senti ja „Väliseestlase laul“ — 5 senti noot.

Vastutav ja tegev toimetaja: *Ed. Riisman.*

Talitusjuht: *B. Tiido.*

Toimetus: *V. Ernits, J. Jaik, A. Nippak.*

Väljaandja: *Välis-Eesti Ühingu, V. Posti 8, Postkast 100, Tallinn. Telef.: 426-60.*

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1934.

Konservitööstus
Rudolf Anderson

asutatud a. 1906.

Tallinn, Kotsebue 3.

Telefon 440-99.   Telegr. aadress „Kilka“.

10 suurt
kuld-
auraha.

10 suurt
kuld-
auraha.

Valmistab ja ekspordeerib võistlemata headu-
ses parimaid **karbikilusid** „President“, **sprotte**
õlis ja tomais, Eesti **skumbriaid**, soola- ja suitsu-
lõhesid ja **siigu**, **kohasid**, **vimmased** tomais
ja marianaadis, **angerjaid** ja **silmusid** gèlèès,
kilupasteeti tuubides, Eesti **sardiinid**, **delika-**
tesskurke, valgeid **seeni** (puravikke) ja muid
kala- ning aiavilja konserve

Nõudke hinnakirju!

Nõudke hinnakirju!

Nõudke ainult!

Tuntud

Kaubamärk

prov. H. Jürgens'i

BOR-THYMOL
seepi

Kõrgemas headuses tua-
lettseep vistrikute, tedretäh-
tete, päikese põlendiku ja üle-
liigse higistamise vastu.

Teeb naha siledaks ja
pehmeks.

Müük apteekides, rohu- ja
teistes paremates kauplustes.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

Londonis suure kuldaurahaga kroonitud.

Eau de Cologne

Viko
superieur

Parim Kõlni vesi
ilmas.

Klisheetööstus B. PERTEL

Tallinn, Müürivahe 7, tel. 436-93.

Tööstussaaduste esindaja ja engros-müüja (manufacturing representative and wholesale distributor) heade äriliste sidemetega üle kogu Austraalia otsib

**häid müügiartikleid,
esindusi ning patenteeritud saadusi**

Austraalia jaoks. Andmed ja tingimused palutakse saata Välis-Eesti Ühingule, V. Posti 8 või postkast 100, Tallinn.

SAKU
õlletehas
A-S.

Õlu
ja
mõdu

Pealadu:

TALLNIN, Suur Kloostri 10/12.
Telefon: 437-36,437-38.

O-ü. Võime

(asut. 1921)

trükikoda
raamatukõitmise- ja karbitööstus

Tallinn, Estonia p. 17
(Gorbatschevi majas)

Kõne-
traat **455-58**

Valmistab oma alasse kuuluvaid
töid asjatundlikult, kiirelt ja
odavalt.

Vineerplaadid

eriti lennukiplaadid

Vineer toolipõhjad

Mööbel

A-s. A. M. Luther

Tallinn

O-ü. „Vaba Maa“

kirjastusel ilmuvad

„VABA MAA“ igapäev ilmuv poliitiline ajaleht.

„MAA HÄÄL“ kolm korda nädalas ilmuv maarahva häälekandja.

„RAHVALEHT“ kolm korda nädalas ilmuv elu peegel.

„ESMASPÄEV“ omapärane nädalaleht huvitava sisuga.

„PEREKONNALEHT“ värvi-trükis jutuajakiri hulga piltidega.

„AJUDE GÜMNASTIKA“ kord nädalas ilmuv peamurdjate maluspala

I järgu hotel-restoran „PETERBURG“

Eesti, Tallinn, Rataskaevu 7.
Telef. 426-33 (oma keskjaam).

1934 a. täielikult ümberehitatud, toad jooksva sooja ja külma veega. Vannidega ja ilma. Tubades telefon. Tubade hinnad kr. 3.50 alates.   :—:   PARIM KÖÖK.

Hotel „KULD LÕVI“

Eesti, Tallinn, Harju tän. 40.
Telef. 426-27 (oma keskjaam).

70 tuba.

Tubade hinnad kr. 2.50 alates.   :—:   Tubades telefon
I järgu restoran ja köök.

OSKAR STUDE

asut. 1882 a.

Speditsoon, inkasso, kinnitamine, ladustamine, transport.

Osakonnad: Pärnus,
Tartus,
Valgas,
Viljandis.

Ümberkolimiseks linnas ja maal soovikorral eraldi selleks otstarbeks ehitatud mööblivanker